

PROTESTERENDE JONGEREN: GEÏNDOCTRINEERD OF GEMOTIVEERD?

*EEN DISCOURSANALYSE NAAR DE BERICHTGEVING OVER JONGEREN DIE
DEELNAMEN AAN DE KLIMAATMARS OP 7 FEBRUARI 2019*

(DE WAAL, 2019)

BACHERLOR EINDWERKSTUK

LOES RIJNTJES

5994519

PAULINE VAN ROMONDT VIS

VERKLARING KENNISNEMING REGELS M.B.T. PLAGIAAT

Fraude en plagiaat

Wetenschappelijke integriteit vormt de basis van het academisch bedrijf. De Universiteit Utrecht vat iedere vorm van wetenschappelijke misleiding daarom op als een zeer ernstig vergrijp. De Universiteit Utrecht verwacht dat elke student de normen en waarden inzake wetenschappelijke integriteit kent en in acht neemt.

De belangrijkste vormen van misleiding die deze integriteit aantasten zijn fraude en plagiaat. Plagiaat is het overnemen van andermans werk zonder behoorlijke verwijzing en is een vorm van fraude. Hieronder volgt nadere uitleg wat er onder fraude en plagiaat wordt verstaan en een aantal concrete voorbeelden daarvan. Let wel: dit is geen uitputtende lijst!

Bij constatering van fraude of plagiaat kan de examencommissie van de opleiding sancties opleggen. De sterkste sanctie die de examencommissie kan opleggen is het indienen van een verzoek aan het College van Bestuur om een student van de opleiding te laten verwijderen.

Plagiaat

Plagiaat is het overnemen van stukken, gedachten, redeneringen van anderen en deze laten doorgaan voor eigen werk. Je moet altijd nauwkeurig aangeven aan wie ideeën en inzichten zijn ontleend, en voortdurend bedacht zijn op het verschil tussen citeren, parafaseren en plagiëren. Niet alleen bij het gebruik van gedrukte bronnen, maar zeker ook bij het gebruik van informatie die van het internet wordt gehaald, dien je zorgvuldig te werk te gaan bij het vermelden van de informatiebronnen.

De volgende zaken worden in elk geval als plagiaat aangemerkt:

- het knippen en plakken van tekst van digitale bronnen zoals encyclopedieën of digitale tijdschriften zonder aanhalingstekens en verwijzing;
- het knippen en plakken van teksten van het internet zonder aanhalingstekens en verwijzing;
- het overnemen van gedrukt materiaal zoals boeken, tijdschriften of encyclopedieën zonder aanhalingstekens en verwijzing;
- het opnemen van een vertaling van bovengenoemde teksten zonder aanhalingstekens en verwijzing;
- het parafaseren van bovengenoemde teksten zonder (deugdelijke) verwijzing: parafrazen moeten als zodanig gemarkeerd zijn (door de tekst uitdrukkelijk te verbinden met de oorspronkelijke auteur in tekst of noot), zodat niet de indruk wordt gewekt dat het gaat om eigen gedachtengoed van de student;
- het overnemen van beeld-, geluids- of testmateriaal van anderen zonder verwijzing en zodoende laten doorgaan voor eigen werk;
- het zonder bronvermelding opnieuw inleveren van eerder door de student gemaakt eigen werk en dit laten doorgaan voor in het kader van de cursus vervaardigd oorspronkelijk werk, tenzij dit in de cursus of door de docent uitdrukkelijk is toegestaan;
- het overnemen van werk van andere studenten en dit laten doorgaan voor eigen werk. Indien dit gebeurt met toestemming van de andere student is de laatste medeplichtig aan plagiaat;
- ook wanneer in een gezamenlijk werkstuk door een van de auteurs plagiaat wordt gepleegd, zijn de andere auteurs medeplichtig aan plagiaat, indien zij hadden kunnen of moeten weten dat de ander plagiaat pleegde;
- het indienen van werkstukken die verworven zijn van een commerciële instelling (zoals een internetsite met uittreksels of papers) of die al dan niet tegen betaling door iemand anders zijn geschreven.

De plagiaatregels gelden ook voor concepten van papers of (hoofdstukken van) scripties die voor feedback aan een docent worden toegezonden, voorzover de mogelijkheid voor het insturen van concepten en het krijgen van feedback in de cursushandleiding of scriptieregeling is vermeld.

Universiteit Utrecht

In de Onderwijs- en Examenregeling (artikel 5.15) is vastgelegd wat de formele gang van zaken is als er een vermoeden van fraude/plagiaat is, en welke sancties er opgelegd kunnen worden.

Onwetendheid is geen excuus. Je bent verantwoordelijk voor je eigen gedrag. De Universiteit Utrecht gaat ervan uit dat je weet wat fraude en plagiaat zijn. Van haar kant zorgt de Universiteit Utrecht ervoor dat je zo vroeg mogelijk in je opleiding de principes van wetenschapsbeoefening bijgebracht krijgt en op de hoogte wordt gebracht van wat de instelling als fraude en plagiaat beschouwt, zodat je weet aan welke normen je je moeten houden.

Hierbij verklaar ik bovenstaande tekst gelezen en begrepen te hebben.

Naam: Loes Rijnlyes

Studentnummer: 5994519

Datum en handtekening: 14-06-2019

Dit formulier lever je bij je begeleider in als je start met je bacheloreindwerkstuk of je master scriptie.

Het niet indienen of ondertekenen van het formulier betekent overigens niet dat er geen sancties kunnen worden genomen als blijkt dat er sprake is van plagiaat in het werkstuk.

INHOUDSOPGAVE

Samenvatting	5
Fenomeen	6
Theoretisch kader	8
Representatie en discours	8
De rol van representaties in de media.....	9
Representatie van jongeren.....	10
Methode.....	12
Corpus.....	12
Kritische discoursanalyse	13
Analyse.....	15
Conclusie en Discussie.....	20
Literatuurlijst.....	22
Bijlagen	26
Bijlage 1 overzicht artikelen.....	26
Bijlage 2 volledige artikelen.....	27

SAMENVATTING

In het afgelopen jaar heeft een grote groep jongeren verspreid over de wereld deelgenomen aan de politiek door te protesteren voor het klimaat. In Nederland gebeurde dit voor het eerst op grote schaal op 7 februari. In de nieuwsmedia werd hier op verschillende manieren over gerapporteerd. In dit eindwerkstuk worden 29 artikelen van drie kranten geanalyseerd aan de hand van een kritische discoursanalyse, om te achterhalen op welke manieren de jongeren die deelnamen aan de klimaatmars worden gerepresenteerd. Het is van belang om mediarepresentaties te onderzoeken omdat media een belangrijke rol spelen in de maatschappij. De media hebben de macht om wel of geen aandacht te vestigen op bepaalde kwesties. Hiermee wordt het maatschappelijk debat bepaald. Daarnaast passen mensen zich aan, aan het dominante beeld wat van hen heerst in de media. Jongeren worden in de media vaak afgeschilderd als problematisch en een voorbode van problematische consequenties die leiden tot verandering. Ook wordt de participatie van jongeren in de politiek gezien als een bedreiging. Het is dus van belang om de representaties van jongeren in de politiek te onderzoeken. Uit dit onderzoek is gebleken dat jongeren enerzijds als kinderlijk, onverstandig en lamendig worden gerepresenteerd en anderzijds als gemotiveerd, geïnteresseerd en zelfstandig. De representatie van jongeren lijkt dus niet neutraler te worden, wat wel is gebleken uit ander onderzoek. Gezien de macht van mediarepresentaties is het van belang dat er meer onderzoek wordt gedaan naar de representaties van jongeren.

FENOMEEN

Op 7 februari 2019 demonstreerden ruim 10.000 scholieren in Den Haag voor een beter klimaat (Youth For Climate, z.d.). Nederland was niet het eerste land waar scholieren demonstreerden. De zestienjarige Zweedse Greta Thunberg nam het initiatief. Zij wilde laten zien dat ook mensen van haar leeftijd zich zorgen maken om het klimaat en staakte in september 2018 voor het eerst in haar eentje voor het Zweedse parlement (Cohen & Heberle, 2019). Sindsdien is er in meer dan honderd andere landen gestaakt voor het klimaat. Op 14 maart 2019 gingen 1,4 miljoen jongeren de straat op, verspreid over 300 steden om serieuze actie op het gebied van klimaat te eisen (Cohen & Heberle, 2019). Ook op 24 mei 2019 werd er weer geprotesteerd. Ditmaal door honderdduizenden jongeren verspreid over 110 landen en 1800 steden (Taylor, 2019).

De eerste grote klimaatmars in Nederland vond plaats op 7 februari. De mars is opgezet door de uit scholieren bestaande actiegroep Youth For Climate. De jongeren eisen een beter klimaatbeleid. Daarnaast willen ze dat de beoogde klimaatdoelen behaald gaan worden (Youth For Climate, z.d.), waaronder het streven naar 40% minder CO₂ uitstoot in 2030 ten opzichte van 1990 (Rijksoverheid, z.d.). In de nieuwsmedia werd er op verschillende manieren gerapporteerd over deze klimaatmars. In sommige artikelen werd beschreven hoe de jongeren na de klimaatmars in fastfoodrestaurants te vinden waren (Schraevesande, 2019; Paternotte, 2019), terwijl in andere nieuwsberichten de focus lag op de hoge opkomst bij de demonstratie (Barel, 2019). Naar aanleiding van deze ogenschijnlijk tegenstrijdige representaties worden in dit eindwerkstuk de verschillende representaties van de deelnemers van de klimaatmars op 7 februari 2019 onderzocht.

Om verschillende redenen moet aandacht worden geschonken aan de verschillende versies van de werkelijkheid die gerepresenteerd worden in de media. Ten eerste is het van belang om mediarepresentaties te onderzoeken omdat media belangrijke factoren zijn in het construeren, betwisten en onderhouden van het maatschappelijke debat (Fürsich, 2010). Media hebben de macht om wel of geen aandacht te vestigen op publieke kwesties en hiermee wordt bepaald welke kwesties in de samenleving besproken worden of niet (Fürsich, 2010). Ook op het gebied van klimaat hebben de media veel macht. Volgens Wilson (1995) wordt door de media namelijk het bewustzijn en de bezorgdheid van mensen met betrekking tot klimaatverandering gevormd. Daarnaast heeft de journalistiek de macht om vast te stellen wat als objectief en waar wordt beschouwd (Fürsich, 2009). Daarom is het volgens Fürsich (2009) belangrijk om te analyseren

welke feiten wel voorkomen en welke feiten buiten beschouwing worden gelaten in de realiteit die gerepresenteerd wordt in de media.

In dit onderzoek worden de verschillende versies van de realiteit in de krant over de jongeren die deelnamen aan de klimaatmars op 7 februari geanalyseerd. Dit onderzoek bouwt hierbij voort op de eerdere onderzoeken van Wayne, Petley, Murray, en Henderson (2010) en Levinsen en Wien (2011), die de representatie van jongeren in de media onderzochten. Wayne et al. kwamen tot de conclusie dat de representatie van jongeren over het algemeen negatief is. Levinsen en Wien bevonden daarentegen dat de representatie van jongeren steeds neutraler werd. Dit onderzoek biedt daarnaast inzicht in hoe de representatie van Nederlandse jongeren eruitziet. Discoursen en representaties in nieuwsmedia rondom de klimaatmars worden geanalyseerd middels een kritische discoursanalyse om de volgende hoofdvraag te beantwoorden: Hoe worden de deelnemers van de klimaatmars in Nederlandse nieuwsmedia gerepresenteerd?

THEORETISCH KADER

Het theoretisch kader bestaat uit drie onderdelen. Allereerst worden de concepten discours en representatie uiteengezet en wordt de keuze voor de kritische discours analyse toegelicht. Vervolgens wordt besproken welke rol (nieuws)media spelen in het creëren van representaties. Ten slotte worden verschillende onderzoeken naar de representatie van jongeren in de media aangehaald.

REPRESENTATIE EN DISCOURS

Representaties zijn constructies die een beperkte afbeelding zijn van bepaalde elementen van de realiteit. Hierbij worden zowel bepaalde betekenissen voortgebracht als buiten beschouwing gelaten (Orgad, 2012). Door representaties kunnen gedeelde betekenissen worden geproduceerd (Hall, 1997) en kan begrepen worden hoe de wereld om ons heen werkt (Orgad, 2012). Representaties worden onder andere gecreëerd in en door de media. De representaties in de media vormen de cultuur, betekenissen en kennis van onszelf en de wereld om ons heen (Fürsich, 2010). Daarnaast creëren representaties in de media de realiteit en normaliseren ze bepaalde wereldbeelden of ideologieën (Fürsich, 2010).

Onder mediarepresentaties vallen ook de manieren waarop verschillende groepen worden gerepresenteerd. Aan de hand van de activatie van bestaande ideeën van lezers, kan op een efficiënte manier gecommuniceerd worden. Zo kan een journalist bestaande ideeën van lezers activeren door stereotypes op te roepen (Levinsen & Wien, 2011). Wanneer voortdurend eenzelfde patroon van representatie wordt herhaald, kan deze dominant worden (Van Dijk, 2001). Op het moment dat een stereotype van een groep dominant wordt, zullen individuen die onderdeel zijn van deze groep hun gedrag aanpassen aan dit beeld (Levinsen & Wien, 2011). Daarom is het van belang om de representaties van de deelnemende jongeren bij de klimaatmars te onderzoeken.

De hoofdfunctie van mediarepresentaties is het produceren van betekenis en het weergeven van realiteit in tekens (Orgad, 2012). Een teken of groep tekens wat een onderliggend concept vertegenwoordigt noemt Barthes (1968) een *signifier*. De *signified* is het onderliggende concept, datgene wat de signifier representeert. Barthes (1968) onderscheidt verschillende niveaus van betekenis van de signifier. De meest directe betekenis is het eerste niveau, genaamd de denotatie. Het tweede niveau is de connotatie, dit is de associatieve betekenis. Dit gaat verder dan de directe betekenis en staat in verband met culturele opvattingen (Barthes, 1968). Representaties dragen ideologische connotaties en deze connotaties kunnen negatieve gevolgen

hebben. Zowel voor sociale en politieke besluitvorming, als voor het in standhouden van ongelijkheden (Fürsich, 2010).

Representaties kunnen ook bijdragen of afbreuk doen aan een dominant discours (Orgad, 2012). Een discours is een groep uitspraken die ons de mogelijkheid geeft om te praten over een bepaald onderwerp. Deze groep uitspraken is sturend in hoe op een bepaald moment over een onderwerp gesproken wordt (Hall, 1997). Het discours staat volgens Foucault niet vast, maar het is gebonden aan context en historie (Hall, 1997). Op het moment dat uitspraken over een onderwerp worden gedaan, maakt het discours het mogelijk om dit onderwerp op een bepaalde manier te construeren (Hall, 1997). Discoursen zijn in staat om gedrag en andere discoursen te bepalen en hebben zo het vermogen om machtsverhoudingen in een samenleving te structureren (Jäger, 2001).

De tekstuele analyse, specifiek de kritische discoursanalyse, leent zich om machtsrelaties bloot te leggen en om mediaweergaves van gebeurtenissen te analyseren. Volgens Fürsich (2010) is de tekstuele analyse een waardevolle methode omdat het inzicht geeft in de verhouding van een tekst tot het dominante discours. Volgens Machin en Mayr (2012) is de kritische discoursanalyse in het bijzonder een nuttige methode voor de analyse van mediacontent omdat de media in de samenleving een van de belangrijkste verspreiders zijn van discoursen.

DE ROL VAN REPRESENTATIES IN DE MEDIA

Hutchins en Lester (2006) stellen dat de media communicatiemiddelen zijn waarmee publieke goedkeuring en bewustwording gecreëerd kunnen worden. Media spelen een belangrijke rol in het vormen van het publieke debat en ze beïnvloeden de uitkomst hiervan. Media hebben daarnaast de kracht om de wereld op bepaalde manieren te representeren en zijn verantwoordelijk voor het vestigen en onderhouden van representaties (Fürsich, 2002). Er zijn verschillende, tegenstrijdige manieren waarop betekenis van de wereld kan worden geconstrueerd (Miller, 2002). Het is van belang wie of wat op welke manier wordt vertegenwoordigd en wat buiten beschouwing wordt gelaten in de media. Wat men weet van de samenleving hangt namelijk af van hoe de dingen aan ons worden voorgesteld. Deze informatie bepaalt vervolgens wat we doen en wat we bereid zijn om te accepteren of niet (Miller, 2002). Aan de hand van media vormen en behouden mensen hun attitudes ten opzichte van groepen in de samenleving. De weergave van een groep in de media kan zelfs eigen persoonlijke ervaringen van die groep tenietdoen (Philo, 1997).

Het verschil tussen media in het algemeen en nieuws is dat nieuws neutrale informatie en waarheidsgetrouwe feiten voortbrengt. Dit is echter een ideaalbeeld (Hodkinson, 2017). Nieuws is in veel gevallen niet neutraal. Volgens Hodkinson (2017) is het onmogelijk om een zuivere weergave te bieden van de werkelijkheid omdat nieuwsberichten representaties zijn van de wereld om ons heen. Deze representaties kunnen verschillen in hoe gedetailleerd en waarheidsgetrouw ze zijn. Hoewel nieuws gebaseerd is op echte gebeurtenissen en controverses, blijft het een representatie en is het geen reflectie van de wereld (Hodkinson, 2017). Volgens Smith (2005) breiden nieuwsmedia de kennis uit van het publiek over alles wat verder gaat dan de directe levenservaring.

De productie van het nieuws ligt in de handen van journalisten en nieuwsorganisaties (Becker & Vlad, 2009). Zij selecteren en vormen informatie en creëren zo nieuws (Shoemaker, Vos & Reese, 2009). Journalisten worden ook wel gate-keepers genoemd omdat zij bepalen wat wel en wat geen nieuws wordt (Shoemaker, Vos & Reese, 2009; Hodkinson, 2017). Door deze gate-keepers komen mensen wel of niet in aanraking met bepaalde gebeurtenissen en representaties (Hodkinson, 2017). Nieuwsmedia hebben dus veel macht.

REPRESENTATIE VAN JONGEREN

Representaties van de jeugd ondervinden de invloed van de media en dominante discoursen. De jeugd wordt in de media vaak afgeschilderd als een probleem en als voorbode van problematische consequenties die sociale veranderingen met zich meebrengen (Austin & Willard, 1998). Zoals eerder genoemd, beïnvloedt berichtgeving in de media de maatschappij, maar andersom is dit ook het geval. Zo zullen jongeren meer gewelddadig en crimineel zijn als het dominante beeld in de media van de jeugd gewelddadig en crimineel is, blijkt uit een kwantitatief onderzoek van Levinsen en Wien (2011). Uit dit onderzoek komt uiteindelijk wel naar voren dat er een steeds neutralere representatie van jongeren is in de media. Echter, uit ander onderzoek bleek dat de representatie van de jeugd over het algemeen negatief is (Wayne et al., 2010) wat gevolgen heeft op de publieke opinie en op de jeugd zelf.

Volgens Such, Walker en Walker (2005) is er geen duidelijkheid over welke rol jongeren spelen in de politiek omdat het gewoonlijk niet aan kinderen is om zich te bemoeien met de politiek. Dit uit zich zowel in wetgeving en beleid, bijvoorbeeld dat jongeren niet mogen stemmen, als in het discours dat verspreid wordt in de media. Dit discours reflecteert de onduidelijkheid die bestaat over welke rol jongeren horen te spelen in politiek en construeert de discussies over de wetgeving en het beleid (Such, Walker & Walker, 2005). Daarnaast richten de media zich op

de kinderen waarvan het gedrag in strijd is met het nostalgische ideaal van onschuld (Ennew, 1994; West, 1999). Nieuwsmedia richten zich op negatieve berichten over kinderen, die bijvoorbeeld gaan over pesten en drugsgebruik. Hiermee wordt het idee gepromoot dat het gedrag van kinderen uit de hand loopt (Lumley, 1998; West, 1999). Dit soort berichtgeving ondermijnt de geloofwaardigheid van jongeren die participeren in de politiek (Such, Walker & Walker, 2005). De participatie van jongeren wordt daarnaast gezien als een bedreiging voor volwassenen, hun belangen en de ondergang van de autoriteit van volwassen ideeën en waarden (Such, Walker & Walker, 2005). Volwassenen verliezen hun controle en verzetten zich daarom tegen de ambities die jongeren kunnen hebben op het gebied van politiek (Such, Walker & Walker, 2005). De participatie van jongeren laat echter wel zien dat de jongeren agency hebben. Agency is het vermogen van individuen om zelfstandig te handelen en hun eigen vrije keuzes te maken (Barker, 2003).

METHODE

De methode is opgedeeld in twee onderdelen. Allereerst wordt het corpus besproken. Hierin wordt toegelicht welk analysemateriaal is verzameld voor dit onderzoek en op welke manier. Vervolgens wordt de kritische discours analyse aan de hand van Carvalho (2008) besproken.

CORPUS

Het corpus voor dit onderzoek bestaat uit 29 artikelen van drie Nederlandse kranten: het Algemeen Dagblad (AD), de Volkskrant en De Telegraaf. Deze drie kranten zijn gekozen omdat het de drie grootste gedrukte kranten in Nederland zijn, met een oplage met meer dan 250.000 per krant (Bakker & Scholten, 2011). De Telegraaf en het AD worden getypeerd als populaire dagbladen. Daarnaast wordt de Volkskrant getypeerd als een kwaliteitskrant (Bakker & Scholten, 2011). Hierbij gaat het om de verhouding tussen informatie en amusement. In het geval van meer informatie dan amusement, wordt er gesproken van een kwaliteitskrant. Meer amusement dan informatie daarentegen wijst op een populair dagblad (Bakker & Scholten, 2011). Ook wordt er door Bakker en Scholten een onderscheid gemaakt in de lezerskring van de drie kranten. De lezers van De Telegraaf en het AD worden getypeerd als een dwarsdoorsnede van de Nederlandse bevolking. De lezers van de Volkskrant hebben over het algemeen een hoger inkomen en een hogere opleiding.

De artikelen zijn verzameld via de zoekbalk op de websites van deze kranten aan de hand van de volgende zoektermen: 'klimaatpijbelaar', 'klimaatpijbelen' en 'klimaatmars'. Deze verschillende zoektermen zijn gekozen omdat ze verschillende connotaties hebben. Het woord klimaatpijbelaar heeft bijvoorbeeld een negatieve connotatie. Daarom worden de zogenaamde klimaatpijbelars in dit onderzoek benoemd met de termen 'deelnemers' of 'jongeren' omdat deze termen minder een negatieve connotatie hebben dan de term 'klimaatpijbelars'. Ook wordt de term 'scholieren' niet gebruikt omdat hierbij de nadruk ligt op dat de jongeren op school hadden moeten zitten. Bij het selecteren van de artikelen is vervolgens gecontroleerd of ze daadwerkelijk over de klimaatmars van 7 februari gingen. Verder bestaat het corpus uit artikelen die gepubliceerd zijn op de dag van de klimaatmars tot het einde van de maand februari. Voor deze afbakening is gekozen om de omvang van het corpus te beperken. Alleen geschreven artikelen zijn meegenomen in de analyse. Video's en podcasts zijn buiten beschouwing gelaten omdat dit onderzoek zich richt op geschreven journalistiek. Een overzicht van de artikelen is te vinden in bijlage 1. De artikelen zijn te vinden in bijlage 2.

KRITISCHE DISCOURSANALYSE

Er is gekozen voor de kritische discoursanalyse omdat deze methode geschikt is om machtsrelaties bloot kan leggen. De verzamelde artikelen zullen onderworpen worden aan een kritische discoursanalyse aan de hand van Carvalho (2008) omdat de focus van haar methode ligt op geschreven nieuwsberichten. Daarbij is analyse van Carvalho gericht op actoren. Actoren zijn de personen of instellingen waarnaar verwezen wordt of die genoemd worden in een tekst (Carvalho, 2008). Volgens de methode van Carvalho worden de teksten eerst aan de hand van een *open ended reading* gelezen om zo belangrijke debatten en controverses te identificeren. Op deze wijze kunnen er mogelijke specificaties en aanvullingen op de initiële onderzoeksvraag en theorie plaats vinden. Deze stap is voornamelijk van belang geweest voor het aanvullen van het theoretisch kader. Carvalho (2008) beschrijft aansluitend dat bij onderzoeken met veel gegevens het aantal teksten moet worden heroverwogen. Dit gaat om onderzoeken die zich richten op het discours verspreid over een aantal jaren. Omdat dit onderzoek zich richt op een kleine tijdsperiode wordt deze stap niet uitgevoerd.

Daaropvolgend heeft een gedetailleerde tekstuele analyse plaatsgevonden aan de hand van een aantal stappen. Allereerst zijn de lay-out en de structuur geanalyseerd. Hierbij lag de focus op de opbouw, vorm en afwijkende opmaakkeuzes van het artikel. Hieruit zijn geen opvallende resultaten gekomen. Vervolgens zijn de overkoepelende thema's en onderwerpen binnen het artikel geanalyseerd. Daarna zijn actoren onderworpen aan de analyse. Ook taal, grammatica en retoriek spelen een rol in de kritische discoursanalyse. Woordkeuze en schrijfstijl bepalen deels de constitutie van betekenis en de analyse van taal is beperkt tot deze aspecten. Bij grammatica is geconcentreerd op normalisaties. Metaforen, retorische figuren en overtuigende apparaten zijn de aspecten van retoriek die zijn geanalyseerd. Vervolgens zijn de discursieve strategieën onderworpen aan een analyse. Hierbij ligt de focus op welke manier taal wordt ingezet om aandacht te schenken aan een bepaalde kwestie. Tot slot zijn ideologische standpunten aan het licht gebracht. Deze zijn niet altijd expliciet maar kunnen expliciet gemaakt worden door het artikel te vergelijken met alternatieve constructies van de werkelijkheid. Dit is gedaan in combinatie met de comparatieve synchronische analyse.

De comparatieve synchronische analyse is onderdeel van de contextuele analyse die de tekstuele analyse volgt. Deze analyse houdt in dat er naar verschillende representaties van een onderwerp wordt gekeken. De verschillende artikelen over de klimaatmars zijn met elkaar vergeleken, zowel binnen een krant als tussen de verschillende kranten. Hierdoor kan er een betere beoordeling gemaakt worden van de tussenkomst van journalistiek in de realiteit die

gerepresenteerd wordt en de representatie van sociale actoren. Tevens is de historische diachronische analyse onderdeel van de contextuele analyse. Deze is deels uitgevoerd in dit onderzoek. Bij de analyse is er gekeken naar de veranderingen van opvattingen over jongeren in de loop der tijd. Er is wel gekeken naar eerdere onderzoeken die de representatie van jongeren hebben geanalyseerd. De artikelen in het corpus die worden onderzocht komen echter allemaal uit dezelfde periode. De veranderingen van opvattingen over de deelnemers van de klimaatmars over tijd is daarom niet terug te zien in het corpus.

ANALYSE

In de analyse wordt aan de hand van terugkerende elementen uit het corpus besproken op welke manieren de jongeren gerepresenteerd worden in de artikelen. Ook worden een aantal actoren benoemd die worden aangehaald in de artikelen. Vervolgens worden verschillen tussen de drie kranten besproken. In de analyse komt naar voren dat jongeren nog niet als volwaardige deelnemers in de politiek worden gezien. De intenties van de deelnemende jongeren worden in twijfel getrokken: willen ze een dagje vrij of zijn ze daadwerkelijk aanwezig voor het klimaat. Daarbij wordt ook de vraag gesteld of de jongeren geïndoctrineerd zijn door anderen om deel te nemen aan de klimaatmars. Hierbij wordt gebruik gemaakt van actoren en taalgebruik waarmee de jeugdigheid van de jongeren wordt benadrukt.

In meerdere artikelen komen voorbeelden naar voren die de agency van jongeren ofwel bevestigen, ofwel ontkrachten. In artikel 5 van het AD wordt gespeculeerd dat milieuorganisaties achter de klimaatmars zouden zitten. Auteur Eefje Oomen schrijft: “Sommigen vermoeden dat milieuorganisaties de scholieren voor hun karretje spannen”. Hiermee wordt gesuggereerd dat de jongeren niet zelf in staat zouden zijn om te gaan actievoeren. Ook wordt er gesproken over jongeren die gehersenspoeld zouden zijn door ouders (artikel 6, AD; artikel 5, Telegraaf). Dit haalt agency weg bij de jongeren. Dit gebeurt ook in artikel 8 van het AD. Hier wordt beschreven dat de politieke partijen Forum voor Democratie en Partij Voor de Vrijheid van mening zijn dat de jongeren worden geïndoctrineerd door hun leraren. Daarnaast wordt in artikel 5 in De Telegraaf de scholier Stijn Groen aangehaald, die van mening is dat jongeren “van jongs af aan geïndoctrineerd door die linkse media”. Eén scholier bevestigt het beeld van jongeren die geen agency hebben omdat hij in artikel 4 van De Telegraaf vertelt dat hij verplicht van zijn moeder naar de klimaatmars moest. Bij voorgaande voorbeelden wordt geïnsinueerd en eenmalig bevestigd dat de jongeren deelnamen aan de klimaatmars door de invloed van media, hun leraren of hun ouders. Dit haalt de agency bij de deelnemende jongeren weg.

In een interview met de Amerikaanse filosoof Susan Nijman (artikel 6, Volkskrant) wordt echter de agency van jongeren benadrukt doordat Nijman beschrijft dat de jongeren zichzelf inlezen over klimaatverandering en anderen hier informatie over bijbrengen. Hierdoor wordt het idee dat de jongeren worden gehersenspoeld tegengegaan. Niet alleen onderwijzen de jongeren zichzelf, ook de speculatie van hersenspoeling door ouders lijkt niet geheel terecht te zijn. In artikel 5 van De Telegraaf komt namelijk naar voren dat een scholier op eigen initiatief aanwezig is bij de klimaatmars en zelfs haar ouders heeft moeten overhalen: “Er was een pittig

gesprek voor nodig, maar Nova Razenberg (12) heeft toestemming van haar ouders.”. Ook wordt in een interview met Jacquelin van Stekelenburg gesproken over de motivatie van de jongeren (artikel 5, AD) Van Stekelenburg is onderzoeker aan de Vrije Universiteit binnen de faculteit van sociale wetenschappen. Ze benoemt hoe jongeren zelf bepalen wat ze doen en zich niet laten manipuleren. Daarnaast wordt in artikel 2 van de Volkskrant beschreven hoe een groepje jongeren de mars zelf hebben georganiseerd.

“De twaalf scholieren hebben het tot in de puntjes geregeld. Van groene hesjes voor de organisatie, van tevoren online besteld, tot een uitgekende taakverdeling. De vier jongeren die het in de aanloop naar de demonstratie het best deden voor de camera zijn vandaag de officiële woordvoerders. Weer een andere scholier is aanspreekpunt voor de media, zij dirigeert de journalisten door naar de woordvoerders.”

Hieruit blijkt ook de motivatie en de actieve houding van de jongeren. Het blijkt dus dat enerzijds jongeren uit zichzelf naar de klimaatmars gaan en anderzijds jongeren verplicht worden door hun ouders. Dit laatste benadrukt het bestaande stereotype van jongeren als lamlendig en ongeïnteresseerd.

Het stereotype van luie en ongeïnteresseerde jongeren wordt vaker benadrukt. Een journaliste beschrijft hoe ze zelf waarschijnlijk de staking als een dagje uit met vriendinnen had gezien en ze vraagt zich af of het voor een deel van de jongeren misschien hetzelfde is (artikel 3, Telegraaf). Hiermee insinueert ze dat een deel van de jongeren de actie daadwerkelijk als een mogelijkheid tot een dag vrij ziet. Daarnaast wordt het demonstreren voor het klimaat en het missen van school vaak in een zin genoemd. Bijvoorbeeld in artikel 12 van het AD: “...niet naar school gaan om te demonstreren voor een goed klimaatbeleid”. Hierdoor lijkt het alsof het de jongeren niet om het klimaat gaat maar dat ze een dagje school willen missen. Daarbij wordt in artikel 4 van de Telegraaf beschreven hoe de jongeren direct na de klimaatmars naar fastfoodrestaurants gaan en hoe één van de jongeren toegeeft drie keer per jaar op vakantie te gaan met het vliegtuig. Ook wordt in artikel 7 in het AD beschreven hoe Forum voor Democratie een foto deelde op Twitter waardoor het leek alsof de jongeren bij een McDonald’s een grote bende hadden achtergelaten. Al deze voorbeelden lijken het stereotype van de jongeren te bevestigen. De foto van Forum voor Democratie bleek echter een oude foto te zijn die niks te maken had met de klimaatmars. In het artikel wordt vervolgens toegelicht hoe de jongeren zelfs hun eigen rommel opruimden na de afloop van de mars (artikel 7, AD).

Er wordt ook een andere groep jongeren benoemd in een van de artikelen. Deze groep wordt beschreven als volgt: “Ze dragen zwarte jassen, drinken bier en roken een joint. Op het muurtje achter hen staat een ghettoblaster waaruit hardcore klinkt.” (artikel 3, AD). Dit is een typische beschrijving van puberende tieners. Deze groep jongeren wordt echter tegenover de jongeren van de klimaatmars geplaatst in dit artikel. Hierdoor worden de deelnemende jongeren in een beter daglicht geplaatst. Maar vooral de hoge opkomst van de jongeren weerlegt het stereotype van de jongeren. In bijna de helft van de nieuwsberichten wordt genoemd dat de opkomst een stuk hoger was dan verwacht. Tegelijkertijd blijkt hieruit de verwachting van een lagere opkomst.

Op meerdere momenten wordt het lamlendige stereotype weerlegd. Sommige jongeren lichten toe dat ze de mars niet zien als een vrije dag (artikel 4, Volkskrant). Ook beschrijft een journalist dat de jongeren niet de indruk wekken dat ze alleen een dagje vrij willen (artikel 3, AD). In ditzelfde artikel wordt beschreven hoe een aantal jongeren na de mars meteen weer richting huis vertrekt om te leren voor een herkansing. Dit geeft weer dat de jongeren school ook belangrijk vinden. Andere jongeren beschrijven weer hoe ze liever op school hadden gezeten (artikel 4, Volkskrant) want “daar is het tenminste lekker warm”. Ook het missen van leuke vakken die dag wordt hier benoemd. Maar de jongeren benadrukken toch dat ze het belangrijk vinden om tijdens de mars om hun stem te laten horen. Daarnaast wordt in één van de artikelen een onderzoek van Jacqueline van Stekelenburg aangehaald (artikel 5, AD). Zij deed onderzoek naar een protest van scholieren in 2008 waaruit bleek dat slechts 5% de actie als een dagje uit zag. Van Stekelenburg haalt ook aan dat ook bij demonstraties van volwassenen er mogelijk net zo veel deelnemers zijn die een dagje vrij willen.

In een ander artikel wordt beschreven hoe de jongeren de mars tot in de puntjes hebben georganiseerd en wordt dit gedrag door de auteur geprezen (artikel 2, Volkskrant). De actie wordt door haar beschreven als “een strak georganiseerd scholierenprotest voor het klimaat”. Het stereotype van lamlendige jongeren wordt mede hierdoor ontkracht. Tegelijkertijd krijgen de organisaties van stakingen voor volwassenen over het algemeen geen complimenten voor de goede organisatie. Het feit dat het een prestatie is dat de jongeren dit hebben georganiseerd, benadrukt de jeugdigheid van de organisatie. In hetzelfde artikel wordt ook benoemd hoe de jongeren de EHBO-post zijn vergeten. Doordat de nadruk wordt gelegd op een misser van de organisatie, lijkt het geheel een stuk minder geslaagd.

Naast deze twee voorbeelden, wordt op verschillende manieren de nadruk gelegd op hoe kinderlijk en jong de deelnemers van de klimaatmars zijn. Allereerst wordt er regelmatig gebruik gemaakt van kinderlijke taal of woorden in het corpus. Soms wordt gesproken over kinderen, bijvoorbeeld in artikel 1 van het AD. Hier wordt ook benoemd hoe ze beschermd moeten worden. Daarnaast worden soms verkleinwoorden gebruikt zoals “meisje”, “kussentje”, “dekontje” en “fotootje”. Dit is vooral het geval in artikel 9 in het AD. Dit kinderlijke taalgebruik komt op meerdere plekken terug. Zo wordt het enthousiasme van een van de organisatoren van de klimaatmars beschreven met woorden als “hupsen” (artikel 2, Volkskrant) en “stuiteren” (artikel 3, AD). Doordat in al deze artikelen de nadruk wordt gelegd op de jeugdigheid van de deelnemers, wordt de relevantie van het punt van de jongeren verminderd. Daarbij worden de beweegredenen van de jongeren om mee te doen aan de klimaatmars amper belicht in de artikelen. Ook komt kinderlijkheid naar voren uit het gedrag van de jongeren. In artikel 2 van de Volkskrant wordt beschreven hoe een jongen zijn vrienden kwijtgeraakt is. Daarnaast is hij zijn telefoon vergeten mee te nemen. Dit benadrukt de onvolwassenheid van de jongen.

De titel van artikel 3 van de Telegraaf: ‘Gaat jouw kind vandaag staken?’ is nog een manier waarop de jeugdigheid van de deelnemers wordt benadrukt. Het bericht is gericht op de ouders van de deelnemers in plaats van op de deelnemers zelf. Hiermee wordt meer agency toegeschreven aan volwassenen dan aan jongeren. Politici krijgen ook veel aandacht in de artikelen. Premier Mark Rutte, minister van Onderwijs Arie Slob, minister van Economische Zaken en Klimaat Erik Wiebes en fractievoorzitter van D66, Rob Jetten worden meerdere malen aangehaald. Rutte is over het algemeen enthousiast over de actie. Hij vindt het “fantastisch dat duizenden jongeren zich vanmorgen hebben aangesloten bij de klimaatmars” volgens artikel 1 van het Algemeen Dagblad. De minister-president vindt het van belang dat jongeren betrokken zijn, maar hij bespreekt ook hoe hij van mening is dat Nederland al voldoende ambities heeft en meer doet dan de rest van Europa (artikel 1, AD). Na deze uitspraak wordt geen weerwoord gegeven van de jongeren. Wel komt Rob Jetten nog aan het woord, die de actie steunt en de jongeren bij hem uitnodigde (artikel 1, AD). De jongeren worden hier verder niet meer genoemd. Hierdoor lijkt het dat het debat ten einde komt wanneer de politici hebben gesproken.

Onderwijsminister Arie Slob reageert niet erg positief op de mars. Hij vindt het een “sympathieke” actie, echter “demonstreren doe je niet onder schooltijd”, maar bijvoorbeeld op een zaterdag (artikel 1, AD). Daartegenover wordt wel beargumenteerd dat een demonstratie op een schooldag meer aandacht krijgt (artikel 12, AD) en dat staken zorgt voor meer druk

(artikel 5, AD). Ook de minister van Economische Zaken en Klimaat, Erik Wiebes, wordt aangehaald (artikel 5, Volkskrant). Het gaat echter niet vaak over welke acties hij gaat ondernemen als gevolg van de klimaatmars. In artikel 2 van het AD wordt genoemd dat Wiebes van mening is dat de staking op zaterdag plaats had moeten vinden en hiermee sluit hij aan bij het standpunt van Slob. Verder wordt Wiebes genoemd als het gaat over het gesprek wat de jongeren hebben gehad met hem en Rutte (artikel 9, Telegraaf). Ook wordt aangehaald dat Wiebes verwacht dat het klimaatbeleid op orde zal zijn voor 2020 (artikel 3, Volkskrant). Een groep wetenschappers gaat hier echter tegenin en is van mening dat het klimaatakkoord van 2030 en 2050 ook nog niet voldoet (artikel 3, Volkskrant).

Deze groep van 350 Nederlandse wetenschappers steunen de demonstrerende jongeren. De milieu- en klimaatexperts Jan Rotmans, André Faaij en Louise Vet worden uit deze groep wetenschappers uitgelicht. Het aanhalen van deze actoren steunt enerzijds de geloofwaardigheid van de jongeren. Anderzijds lijkt het alsof de jongeren op zichzelf niet sterk genoeg staan en hulp nodig hebben van een groep met meer autoriteit op dit gebied.

Er waren een aantal opvallende verschillen tussen de kranten. Het Algemeen Dagblad is over voornamelijk positief over de jongeren en de actie. Zo is er een column gepubliceerd waarin de jongeren als helden worden beschreven (artikel 12, AD) en wordt Forum voor Democratie die de protestactie onderuit wilde halen met een zogenaamde hoaxfoto, aangehaald en terechtgesteld (artikel 7, AD). Bij De Telegraaf is dit anders. Een journalist vertelt hoe zij de staking zou hebben gezien als een dagje uit (artikel 3, Telegraaf) en een andere auteur beschrijft hoe de jongeren direct naar de McDonald's gingen na de demonstratie (artikel 4, Telegraaf). De Volkskrant geeft zowel positieve als negatieve standpunten weer. Enerzijds worden de jongeren geprezen omdat ze de actie zo goed hebben georganiseerd (artikel 2, Volkskrant) en wordt de filosofe Susan Nijman aangehaald die positief is over de actie (artikel 5, Volkskrant). Anderzijds wordt in een ander artikel genoemd dat "Met uitzondering van een aantal fanatieke 'klimaatpijbelars', liggen scholieren nu ook weer niet wakker van het klimaat" en wordt een misser van de jongeren in de organisatie, namelijk het vergeten van de EHBO-post, benoemd (artikel 2, Volkskrant). Daar waar het Algemeen Dagblad en De Telegraaf uitersten bekleeden, laat de Volkskrant twee kanten van de mars zien.

CONCLUSIE EN DISCUSSIE

In dit onderzoek stond de volgende vraag centraal: Hoe worden de deelnemers van de klimaatmars in Nederlandse nieuwsmedia gerepresenteerd? In totaal zijn 29 artikelen van het Algemeen Dagblad, de Volkskrant en de Telegraaf geanalyseerd aan de hand van een kritische discoursanalyse van Carvalho (2008). Hieruit bleek dat jongeren niet zo zeer gezien worden als een voorbode voor problematische sociale veranderingen (Austin & Willard, 1998), maar meer als een groep die nog niet voldoende verstand van zaken heeft om iets te zeggen over een kwestie als het klimaat. Dit is ten eerste terug te zien in de agency die wordt weggehaald bij de jongeren door te insinueren dat ze geïndoctrineerd zijn en dat milieuorganisaties achter de klimaatmars zitten. Daarnaast blijkt dit uit de nadruk die wordt gelegd op het feit dat de jongeren op school hadden moeten zitten en de kinderlijke taal die wordt gebruikt. Ten slotte is dit terug te zien in de politici die worden aangehaald die onder andere benadrukken dat Nederland al genoeg doet en dat het klimaatbeleid in 2020 wel op orde zal zijn. Hierdoor wordt het standpunt van de jongeren minder sterk. Anderzijds blijkt uit de analyse dat de jongeren als zelfstandig worden gezien. Dit komt naar voren doordat wordt benadrukt dat de jongeren zelf de mars hebben opgezet en georganiseerd, dat jongeren uit zichzelf aan de mars hebben deelgenomen en dat de jongeren school ook belangrijk vinden door bijvoorbeeld na de mars nog te gaan leren. Ook wordt het stereotype beeld van jongeren als lamlendig ontkracht door de hoge opkomst en doordat wordt uitgelicht dat de jongeren hun eigen rommel opruimen.

Uit eerder onderzoek bleek dat media zich vooral richten op negatieve berichten over kinderen (Lumley, 1998; West, 1999) en op gedrag van kinderen dat in strijd is met een bestaand nostalgisch idee van kinderen (Ennew, 1994; West, 1999). Dit komt overeen met de bevindingen van dit onderzoek. Het benadrukken van de kinderlijkheid bijvoorbeeld is in meerdere artikelen terug te zien. Door dit soort berichtgeving wordt de geloofwaardigheid van jongeren in de politiek ondermijnd. Levinsen en Wien (2011) kwamen tot de conclusie dat er van jongeren een steeds neutraler beeld wordt geschetst. Dit is niet terug te zien in de bevindingen van dit onderzoek. Zowel positieve als negatieve representaties zijn terug te zien in de geanalyseerde artikelen. Dit komt wel overeen met wat Miller (2002) stelt over hoe de wereld op verschillende, al dan niet tegenstrijdige manieren kan worden geconstrueerd door de media. Alhoewel een zuivere representatie in het nieuws onmogelijk is (Hodkinson, 2017), zijn er in de geanalyseerde artikelen wel duidelijk negatieve en positieve representaties van jongeren terug te zien. Daarom is het van belang om in vervolgonderzoek meer nieuwsmedia die jongeren representeren te onderzoeken. Niet alleen omdat delen van dit onderzoek niet

overeenkomen met eerder onderzoek. Uit ander onderzoek bleek namelijk dat mensen zich aanpassen aan het dominante discours wat heerst (Levinsen & Wien, 2011). Het is daarom belangrijk om de representaties van jongeren verder te onderzoeken. Daarnaast zou het interessant zijn om dit onderzoek breder te trekken door te onderzoeken hoe de rol van jongeren in de politiek in andere gevallen wordt gerepresenteerd. Zo kan achterhaald worden of de jongeren in andere situaties ook op een negatieve of positieve wijze worden gerepresenteerd, of dat er dan wellicht wel sprake is van een neutralere representatie.

Dit onderzoek geeft geen volledige weergave van de representatie van jongeren rondom de klimaatmars van 7 februari. Er is een beperkt aantal kranten onderzocht en het onderzoek heeft zich gericht op enkel geschreven bronnen. Uit dit onderzoek bleek al dat er verschillen waren tussen de kranten in hoe de jongeren gerepresenteerd worden. Daarom is het interessant om in vervolgonderzoek andere kranten te analyseren. Daarnaast zijn er ook veel niet geschreven nieuwsbronnen waardoor het discours rondom jongeren wordt geconstrueerd. Bijvoorbeeld podcasts en video's worden een steeds belangrijkere bron van nieuwsverspreiding. Aangezien in dit onderzoek de representatie van jongeren geanalyseerd is, is het mogelijk ook interessant om nieuwsbronnen die gericht zijn op jongeren te analyseren. Bijvoorbeeld 7Days, een weekkrant voor jongeren (7Days, z.d.) of NOS Stories, een Instagram account waarop video's over nieuwsberichten worden geplaatst (NOS Stories, z.d.). Over de rol van jongeren in de politiek wordt waarschijnlijk nog wel een tijdje gedebatteerd. De deelnemers van deze klimaatmars zijn in ieder geval over een paar jaar meerderjarig dus zij kunnen hun stem laten horen in de politiek, wat de nieuwsmidia ook over hen zegt.

LITERATUURLIJST

7Days. (z.d.). Geraadpleegd op 11 juni 2019, van <https://www.sevendays.nl/>

Austin, J. A., & Willard, M. (1998). *Generations of youth: Youth cultures and history in twentieth-century America*. New York: NYU Press.

Bakker, P., & Scholten, O. (2011). *De Communicatiekaart van Nederland* (8^e druk). Amsterdam: Kluwer.

Barel, S. (2019, 7 februari). Ongekend hoge opkomst Klimaatmars Den Haag. *Nieuwsopbeeld.nl*. Geraadpleegd op 23 maart 2019, van <https://nieuwsopbeeld.nl/2019/02/07/ongekend-hoge-opkomst-klimaatmars-den-haag/>.

Barker, C. (2003). *Cultural studies: Theory and practice*. London: Sage.

Barthes, R. (1968). *Elements of Semiology*. London: Cape.

Becker, L. B., & Vlad, T. (2009). News organizations and routines. In K. Wahl-Jorgensen, & T. Hanitzsch, (Reds.), *The handbook of journalism studies* (pp. 59-72). Routledge: New York.

Carvalho, A. (2008). Media(ted) Discourse and Society. *Journalism Studies*, 9(2), 161-177.

Cohen, I., & Heberle, J. (2019, 19 maart). Youth Demand Climate Action in Global School Strike. *Harvard Politics*. Geraadpleegd op 21 mei 2019, van <http://harvardpolitics.com/united-states/youth-demand-climate-action-in-global-school-strike/>

De Waal, R. (2019, 7 februari). *Deelnemers klimaatmars* [Foto]. Geraadpleegd op 12 juni 2019, van <https://www.trouw.nl/groen/organisatie-verwacht-veel-van-klimaatmars~ad7455c6/>

Ennew, J. (1994). Time for Children or Time for Adults. In J. Qvortrup, M. Bardy, G. Sgritta, and H. Wintersberger (Reds.), *Childhood Matters: Social Theory, Practice and Politics* (pp. 125–143). Aldershot: Avebury.

Fürsich, E. (2002). How can global journalists represent the ‘Other’? A critical assessment of the cultural studies concept for media practice. *Journalism*, 3(1), 57-84.

Fürsich, E. (2009). In defense of textual analysis. *Journalism studies*, 10(2), 238-252.

- Fürsich, E. (2010). Media and the representation of Others. *International social science journal*, 61(199), 113-130.
- Hall, S. (1997). The work of representation. In S. Hall (Red.), *Representation: Cultural representations and signifying practices* (pp.13-74). London: Sage.
- Hutchins, B., & Lester, L. (2006). Environmental protest and tap-dancing with the media in the information age. *Media, Culture & Society*, 28(3), 433-451.
- Jäger, S. (2001). Discourse and knowledge: Theoretical and methodological aspects of a critical discourse and dispositive analysis. In R. Wodak, & M. Meyer, (Reds.), *Methods of critical discourse analysis* (pp. 32-63). London: Sage.
- Levinsen, K., & Wien, C. (2011). Changing media representations of youth in the news—a contentanalysis of Danish newspapers 1953–2003. *Journal of Youth Studies*, 14(7), 837-851.
- Lumley, K. (1998). Teeny Thugs in Blair’s Sights: Media Portrayals of Children in Education and their Policy Implications, *Youth and Policy*, 61(1), 1–11.
- Machin, D., & Mayr, A. (2012). *How to do critical discourse analysis: a multimodal introduction*. London: Sage.
- Miller, D. (2002). Promotion and Power. In A. Briggs, & P. Cobley (Reds.), *Introduction to Media* (2e druk, pp. 41–52) London: Longman.
- NOS Stories [@nosstories]. (z.d.). Posts [Instagram profiel]. Geraadpleegd op 11 juni 2019, van <https://www.instagram.com/nosstories/?hl=en>
- Orgad, S. (2012). Media representation and the global imagination: A framework. In Orgad, S. (Red.), *Media representation and the global imagination*, (pp 15-51). Cambridge: Polity.
- Paternotte, B. (2019, 7 februari). Klimaatspijbelars na Haagse demonstratie met z’n allen naar Burger King en McDonalds. *The Post Online*. Geraadpleegd op 23 maart 2019, van <https://tpo.nl/2019/02/07/klimaatspijbelars-na-haagse-demonstratie-met-zn-allen-naar-burger-king-en-mcdonalds/>.

- Philo, G. (1997). Changing media representations of mental health. *Psychiatric Bulletin*, 21(3), 171-172.
- Rijksoverheid. (z.d.). *Klimaatbeleid*. Geraadpleegd op 23 mei 2019, van <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/klimaatverandering/klimaatbeleid>
- Schraevesande, F. (2019, 7 februari). Even een selfie, en dan snel de McDonald's in. *NRC*. Geraadpleegd op 23 maart 2019, van <https://www.nrc.nl/nieuws/2019/02/07/even-een-selfie-en-dan-snel-de-mcdonalds-in-a3653370>
- Shoemaker, P., Vos, P., & Reese, S. (2009). Journalist as Gatekeepers. In K. Wahl-Jorgensen, & T. Hanitzsch, (Reds.), *The handbook of journalism studies* (pp. 59-72). Routledge: New York.
- Smith, J. (2005). Dangerous news: Media decision making about climate change risk. *Risk Analysis: An International Journal*, 25(6), 1471-1482.
- Such, E., Walker, O., & Walker, R. (2005). Anti-War Children: Representation of youth protests against the Second Iraq War in the British national press. *Childhood*, 12(3), 301-326.
- Taylor, M. (2019, 24 mei). Schoolchildren go on strike across world over climate crisis. *The Guardian*. Geraadpleegd op 27 mei 2019, van <https://www.theguardian.com/environment/2019/may/24/schoolchildren-go-on-strike-across-world-over-climate-crisis>
- Van Dijk, T. A. (2001). Critical discourse analysis. In D. Tannen, H. E. Hamilton, & D. Schiffrin (Reds.), *The handbook of discourse analysis* (pp. 352-371). Malden, MA: Blackwell.
- Wayne, M., Petley, J., Murray, C., & Henderson, L. (2010). *Television news, politics and young people: Generation disconnected?* London: Palgrave MacMillan.
- West, A. (1999). They Make Us Out to Be Monsters: Images of Children and Young People in Care. In B. Franklin (Red.), *Social Policy, the Media and Misrepresentation* (pp. 25 – 67). London: Routledge.
- Wilson, K. M. (1995). Mass media as sources of global warming knowledge. *Mass Communication Review*, 22(1), 75-89.

Youth For Climate. (z.d.). Geraadpleegd op 25 maart 2019, van <https://youthforclimate.nl>.

BIJLAGEN

BIJLAGE 1 OVERZICHT ARTIKELEN

Artikelen Algemeen Dagblad

Artikel	Datum van publicatie
1: Opkomst klimaatmars veel groter dan verwacht: 'Jullie schudden Den Haag wakker'	07-02-2019
2: Rutte: betrokkenheid scholieren bij klimaatmars is fantastisch	07-02-2019
3: Duizenden scholieren bij klimaatmars: 'We moeten nu iets doen'	07-02-2019
4: Klimaatmars: 'Wij gaan door tot de politiek actie neemt en Rutte uit zijn kamertje komt'	07-02-2019
5: Er kan met 'klimaatpijbelen' best een nieuwe protestgeneratie opstaan	07-02-2019
6: Klimaatpijbelers hebben gelijk, daarom moeten scholen vooral géén toestemming geven	09-02-2019
7: FvD heeft 'geen spijt' van hoaxfoto klimaatpijbelers McDonalds Tilburg: 'Hoe konden wij dit nou weten?'	09-02-2019
8: Links en rechts verdeeld over scholieren die voor klimaat spijbelen	10-02-2019
9: 'Ik kon zien dat ze behoorlijk klimaatmoe werd van zo'n klimaatdrammende vader'	10-02-2019
10: Klimaatpijbelers: 'Deze week geen staking'	10-02-2019
11: Premier Rutte morgen om tafel met klimaatpijbelers	11-02-2019
12: 'Wat een helden die jongeren op het Malieveld'	29-02-2019

Artikelen Telegraaf:

Titel	Datum van publicatie
1: Rutte: betrokkenheid scholieren is fantastisch	07-02-2019
2: Organisatie klimaatmars: ga volgende week weer spijbelen	07-02-2019
3: Gaat jouw kind vandaag staken?	07-02-2019
4: Van Malieveld naar McDonalds	07-02-2019
5: Klimaatangst grootst bij vwo'ers in Amsterdam	07-02-2019
6: Geen gejubel over klimaatprotest wel trots	09-02-2019
7: Voorlopig geen nieuw protest klimaatpijbelers	10-02-2019
8: Klimaatpijbelers in gesprek met Rutte	12-02-2019

9: Rutte overtuigt klimaatpijbelers nog niet	12-02-2019
10: Klimaatpijbelers kondigen nieuw protest aan	13-02-2019

Artikelen Volkskrant:

Titel	Datum van publicatie
1: Klimaatpijbelers of niet? Waarom zoveel scholieren willen demonstreren op het Malieveld	07-02-2019
2: Opkomst van klimaatpijbelers overtreft alle verwachtingen: 'Ze blijven maar komen'	07-02-2019
3: 350 wetenschappers steunen klimaatpijbelers in open brief	07-02-2019
4: Klimaatpijbelers: 'Mark Rutte kijkt tijdens klimaatdebatten alleen maar op zijn telefoon' & Duizenden scholieren op Malieveld: maak kennis met de klimaatpijbelers (zelfde artikel)	07-02-2019
5: 'Deze week geen klimaatstaking', scholieren gaan praten met premier Rutte	11-02-2019
6: Susan Neiman vindt de klimaatpijbelers 'absolutely wonderful'	15-02-2019

BIJLAGE 2 VOLLEDIGE ARTIKELEN

Kleuren:

- Geel: algemeen opvallend
- Rood: specifiek woord
- Groen: positief
- Blauw: negatief

Algemeen Dagblad

1 Opkomst klimaatmars veel groter dan verwacht: 'Julie schudden Den Haag wakker'

Op het Haagse Malieveld zijn veel meer scholieren bijeengekomen voor het klimaatprotest dan op voorhand werd verwacht. Ondanks dat is alles rustig verlopen. Rekening werd gehouden met ongeveer 4000 jongeren, maar de organisatie schat het aantal uiteindelijk op maar liefst 15.000. De initiatiefnemers roepen scholieren op om volgende week weer te demonstreren. Of er weer op het Malieveld of regionaal gedemonstreerd gaat worden, is nog onbekend.

Robyn Samsom 7 feb. 2019

Donderdag kwamen duizenden scholieren uit heel het land bijeen op het Haagse Malieveld om te demonstreren voor een beter klimaat en om de politiek op te roepen tot maatregelen. De opkomst was veel groter dan verwacht. De scholieren liepen met borden en spandoeken met teksten als 'Geen gelul, uitstoot naar nul' en 'Help het klimaat voordat de wereld vergaat'. Honderden Nederlandse wetenschappers steunen de actie.

„Het is super om te zien dat het zo druk is”, zegt scholier Jasmijn. „Het is ook belangrijk, want we denken aan onze kinderen en kleinkinderen.” Haar vriendin Cato is het met haar eens, al ziet zij ook een ander voordeel aan het protest: „Het is ook wel lekker om te kunnen spijbelen volgens de regels.”

De duizenden scholieren werden toegesproken door de organisatie van het protest. „Nederland voert al jaren geen zak uit. Daar moet vanaf vandaag verandering in komen! Nederland doet altijd alsof we heel duurzaam bezig zijn, maar dat is helemaal niet zo. We moeten stoppen met praten en starten met doen!” Na de toespraak werd een protestmars ingezet door de Haagse binnenstad.

Geen 'foute' groepen

De demonstranten liepen via de Hofvijver en de Mauritskade terug naar het Malieveld. De stoet trok veel bekijks. De demonstranten kregen applaus, werden toegezongen en konden rekenen op steun. Toch was een politieagent blij dat er geen 'foute' groepen op de mars afkwamen. „We zijn altijd beducht op tegenstanders van een protest, daarom zijn we ook met veel. Het gaat immers om kinderen en die moeten altijd veilig zijn. Ik ben blij dat dit gelukt is.”

Ook de NS merkte grote drukte en heeft mensen op verschillende perrons ingezet om reizigers te begeleiden. Het was vooral druk vanuit Utrecht, Leiden en Rotterdam.

Jongeren spijbelden om actie te voeren tegen klimaatverandering. In België gingen de afgelopen tijd tienduizenden scholieren de straat op voor een reeks klimaatmarsen. Ze eisen dat hun regering meer actie onderneemt om klimaatverandering tegen te gaan.

Met opmerkingen [Ir1]: Opvatting: de verwachting was laag

Met opmerkingen [Ir2]: Volgorde: Scholier als eerst aan het woord

Met opmerkingen [Ir3]: Volgorde: eerst is het 'leuk' vervolgens wordt pas de motivatie genoemd

Met opmerkingen [Ir4]: Volgorde: Weerlegging van de motivatie van haar vriendin

Met opmerkingen [Ir5]: Negatief onderdeel van de toespraak wordt uitgelicht

Met opmerkingen [Ir6]: Woordgebruik: Hierdoor lijkt de rol van de scholieren minder sterk.

Met opmerkingen [Ir7]: Woordgebruik: Begeleiden klinkt alsof de scholieren zelf niet kunnen reizen

Rutte keek mee

Premier Mark Rutte vindt het fantastisch dat duizenden jongeren zich vanmorgen hebben aangesloten bij de klimaatmars. „Ik heb ze gezien, het waren er heel veel”, zei de premier. „Ik vind het een belangrijk signaal dat jonge mensen zo betrokken zijn.” Ook onderwijsminister Arie Slob vindt het „sympathiek” als scholieren willen actie voeren, maar zegt dat ze het niet onder schooltijd moeten doen. De leerplicht gaat volgens hem voor.

De scholieren vinden dat de regering niet genoeg doet om klimaatverandering tegen te gaan, maar volgens Rutte is Nederland qua ambities al een koploper in Europa. „Geen kabinet waar dan ook in Europa heeft ambities zoals deze regering”, stelt Rutte.

Maar, daarmee wil hij niet aan de scholieren meegeven dat „Nederland al genoeg doet. Dat vind ik een lullige reactie.” Volgens hem is de vraag hoe je de ‘energie van de jongeren kan gebruiken om de rest van Europa mee te krijgen in de Nederlandse ambities.’

Jullie schudden vandaag Den Haag wakker.

Ook Rob Jetten, partijleider van D66 en aanwezig bij de klimaatmars, reageert lovend op de actie van de leerlingen. Tegen de website Scholieren.com zegt hij: „Ik vind het echt mega tof dat zoveel duizenden scholieren vandaag spijbelen voor een beter klimaat. We praten hier in Den Haag heel veel over het klimaat, maar de laatste tijd is er ook heel veel kritiek. Van ‘het gaat allemaal veel te snel’ en ‘moeten we dit nou wel echt doen?’ Jullie schudden vandaag Den Haag wakker met de boodschap dat het écht hoog tijd wordt om eindelijk in actie te komen voor een schone toekomst.”

Leerlingen die Rutte vanmiddag op het Binnenhof wilden opzoeken stond teleurstelling te wachten. De ME sloot vanmiddag de toegangswegen naar het Binnenhof.

België koploper

Wat het aantal klimaatspijbelers betreft loopt België ver voor op Nederland. Ook daar werd vandaag weer gedemonstreerd voor een beter klimaatbeleid. Het is de vijfde donderdag op rij dat scholieren de straat op gaan. In veel steden zijn jongeren op de been, maar het zwaartepunt ligt in Leuven, waar net als vorige week een kleine 15.000 deelnemers werden geteld. De organisatie achter de marsen, Youth for Climate, heeft opgeroepen tot een wereldwijde staking voor een beter klimaat op 15 maart.

2 Rutte: betrokkenheid scholieren bij klimaatmars is fantastisch

Premier Mark Rutte vindt het fantastisch dat duizenden jongeren zich vandaag hebben aangesloten bij de klimaatmars in Den Haag. „Ik heb ze gezien, het waren er heel veel”, aldus de premier. „Ik vind het een belangrijk signaal dat jonge mensen zo betrokken zijn.”

Politieke redactie 07-02-19

De scholieren - naar schatting zeker 10.000 - vinden dat de regering niet genoeg doet om klimaatverandering tegen te gaan, maar volgens Rutte is Nederland qua ambities al een koploper in Europa. „Geen kabinet waar dan ook in Europa heeft ambities zoals deze regering”, stelt Rutte.

Met opmerkingen [lr1]: Volgorde: Rutte komt laat in het artikel aan het woord.
Woordgebruik: hij gebruik de term ‘jonge mensen’

Met opmerkingen [lr2]: Volgorde: Hiermee eindigt het debat: de jongeren nemen een stelling in, Rutte ‘reageert’ en daarmee is de discussie klaar, de jongeren krijgen geen zegje meer waardoor het lijkt alsof Rutte gelijk heeft.

Met opmerkingen [lr3]: Hiermee haalt Rutte het standpunt van de jongeren (dat er meer moet gebeuren voor het klimaat in Nederland) onderuit. Er wordt hier weer geen weerwoord van de jongeren weergegeven

Met opmerkingen [lr4]: Volgorde: Jetten komt als laatste aan het woord, terwijl hij het positiefst is.

Met opmerkingen [lr5]: Woordgebruik: leerlingen

Met opmerkingen [lr6]: Woordgebruik: kinderlijke taal

Met opmerkingen [lr7]: Nadruk op het aantal scholieren wat is gaan protesteren

Met opmerkingen [lr8]: Hele alinea is een afzwakking van de Nederlandse klimaatmars

Maar, daarmee wil hij niet aan de scholieren meegeven dat ‘Nederland al genoeg doet’. „Dat vind ik een lullige reactie.” Volgens hem is de vraag hoe je de energie van de jongeren kan gebruiken om de rest van Europa mee te krijgen in de Nederlandse ambities’.

Klimaatminister Eric Wiebes toonde zich begripvol maar ook streng. „Het is logisch dat de generatie die nog het langst zal leven op deze planeet, ook het luidst laat horen dat de generaties voor hen daar iets aan moeten doen. Tegelijkertijd heb ik er natuurlijk geen geheim van gemaakt dat ik vind dat demonstreren op zaterdag moet gebeuren en iedereen naar school moet.’

Leerlingen uit het hele land reisden vanmorgen af naar Den Haag om te demonstreren voor een strengere klimaatbeleid. Er werden 3000 tot 5000 klimaatspijbelars verwacht, maar verwacht wordt dat de uiteindelijke aantallen veel hoger liggen.

3 Duizenden scholieren bij klimaatmars: ‘We moeten nu iets doen’

De klimaatmars voor scholieren in Den Haag werd druk bezocht en verliep rustig. Er werd op voorhand gerekend op zo’n 4000 jongeren, maar de organisatie schat het aantal uiteindelijk op maar liefst 15.000. De organisatoren zijn tevreden en willen volgende week weer de straat op.

Annemieke van Dongen 07-02-19

„Dit is megafantastisch!!” Organisator Stijn Warmenhoven staat na afloop van de klimaatmars te stuteren op het podium. Voor hem op het Malieveld springen duizenden jongeren heen en weer. „Naar links! Naar rechts!”, knalt de feestplaat van de Snollebollekes uit de speakers. Honderden protestbordjes bewegen op en neer. Van links. Naar rechts.

„Ik had nooit durven dromen dat er zoveel mensen zouden komen”, roept Stijn boven de muziek uit, een grijns van oor tot oor. „Echt te gek!” Hij wordt bij zijn schouders gegrepen en verdwijnt in een kluwen groene hesjes van zijn mede-organisatoren. Nu even geen journalisten. Dit is hun moment.

Drie uur eerder. Een tiental groene hesjes van Youth For Climate NL, de actiebeweging die Stijn stichtte op het Haagse Daltoncollege, is druk in de weer om groene stickers uit te delen. Die krijgen scholieren die het eerst arriveren op hun jas geplakt. Het is de bedoeling dat zij een oogje in het zeil houden, zodat de klimaatmars ordelijk verloopt.

Isa, Mila, Sophia en Jule uit Haarlem waren vanochtend al vroeg uit de veren. De groep 8-leerlingen uit Haarlem zijn met de trein naar Den Haag gereisd, onder begeleiding van een vader. Ze dragen alle vier een hoofdkussen. ‘Wakker worden’, staat op hun witte kussenslopen. „Want er moet nú iets gedaan worden”, zegt Sophia strijdlustig. „Voor onze toekomst, en die van onze kinderen!”

Ze zijn niet de enigen uit hun klas die meedoen aan de klimaatmars. „Er zijn ook nog een paar jongens. Onze juf staat er helemaal achter. We praten heel veel over het milieu op school.”

Tussen de duizenden scholieren waarmee het Malieveld volstroomt, valt ook een groepje oudere meiden op. Lieve, Fiona, Madelein en Linda uit Zaandam dragen geen bordje, maar een protesttrui. ‘Rutte, loop mijn toekomst niet te verkutte’ staat op hun zwarte hoodies

Met opmerkingen [lr9]: Nadruk op de organisatoren in dit artikel.

Met opmerkingen [lr10]: Woordgebruik: kinderlijke taal

Met opmerkingen [lr11]: Bijgevoegd dat het op school is opgericht

Met opmerkingen [lr12]: Scholieren krijgen geen achternaam

Met opmerkingen [lr13]: Woordkeuze: nadruk op dat het om scholieren gaat

gedrukt. „Kleding staat dichterbij ons dan een bordje”, verklaart Lieve uit 4-havo. „We willen deze trui nog vaker aantrekken.”

Dat scholieren de klimaatmars zouden aangrijpen om een dagje van school te spijbelen, zoals sceptici vooraf beweerden? Die indruk wekken ze niet. Dan zouden ze ‘m. na een snelle selfie op het Malieveld op aan de klassenleraar te bewijzen dat ze erbij waren, wel snel naar de Starbucks of Zara smeren. Maar in plaats daarvan sluiten ze massaal aan in de protestmars die even na elf uur begint.

Met opmerkingen [lr14]: Wordt later ontkracht maar de zin begint wel hiermee

In een vrolijke stoet trekken ze richting de Tweede Kamer, joelend en zingend. „CO2! Weg ermee!”, galmen ze door de straten. Toeschouwers blijven langs de kant staan. Tegenover de Hofvijver klinkt applaus.

Tegendemonstratie

Langs de route staat een groepje scholieren dat zich opzichtig van de mars distantieert. Ze dragen zwarte jassen, drinken bier en roken een joint. Op het muurtje achter hen staat een ghettoblaster waaruit hardcore klinkt. Ze houden een tegendemonstratie, zegt Gijs Harmsen (16) uit Leiden. „Tegen klimaatverandering protesteren is onzin. Dat kost alleen maar geld. Ik snap niet dat we hier vrij voor krijgen.”

Met opmerkingen [lr15]: Stereotypering van puberende jongeren

Als de mars afgelopen is, verandert het Malieveld in een festivalterrein. In het drassige gras zitten groepjes jongens en meiden, voor het podium wordt lijbundig gedanst. De vereniging van bedrijven die iets met duurzame energie doen probeert alvast toekomstige werknemers te paaien en deelt bekertjes warme chocomelk uit.

Een politieagent staat het tafereel glimlachend te filmen. „Dit is toch mooi? Ze zijn met minstens twee keer zoveel gekomen dan de 5.000 die we verwachtten. Dat was voor ons wel even spannend, maar alles is heel goed gegaan.”

Terwijl een groepje scholieres uit Venlo overlegt of ze nog even blijven hangen of gaan shoppen (‘we zijn hier nu toch en hebben de hele dag vrij’), lopen vier meiden met hoofddoekjes naar het station. „Wij hebben morgen herkansingen”, zegt Tuğba Kondakçı uit Rotterdam die in het eindexamenjaar van de havo zit. „Daarom is er bijna niemand van onze school, iedereen zit te leren. Maar wat heb je aan een diploma als de aarde straks niet meer leefbaar is? Maar goed, vanmiddag toch maar voor m'n her wiskunde leren.”

Met opmerkingen [lr16]: Dit stuk bevestigt de verantwoordelijkheid die de scholieren dus toch blijken te bezitten: ze gaan wel weer leren voor hun herkansing na het protesteren

4 Klimaatmars: ‘Wij gaan door tot de politiek actie neemt en Rutte uit zijn kamertje komt’
POLL I VIDEO DEN HAAG - Op het Haagse Malieveld zijn veel meer scholieren bijeengekomen voor het klimaatprotest dan op voorhand werd verwacht. Ondanks dat is alles rustig verlopen. Rekening werd gehouden met ongeveer 4000 jongeren, maar volgens de organisatie lijken er tussen de 15.000 en 20.000 jongeren te zijn gekomen. De politie ontkent noch bevestigt dat aantal.

Jeffrey Kutterink 7 feb. 2019

POLL: Klimaatkids moeten protest volhouden (666 stemmen)

Eens (36%)

Oneens (64%)

Duizenden scholieren, waaronder uit Zeeland, kwamen samen op het Malieveld om te demonstreren voor een beter klimaat en om de politiek op te roepen tot maatregelen. Ze liepen met borden en spandoeken met teksten als 'Geen gelul, uitstoot naar nul' en 'Help het klimaat voordat de wereld vergaat'. De scholieren werden toegesproken door de organisatie, om vervolgens een mars te lopen door de Haagse binnenstad. De demonstranten liepen via de Hofvijver en de Mauritskade terug naar het Malieveld.

5 Er kan met 'klimaatpijelen' best een nieuwe protestgeneratie ontstaan

Eén keer op de barricade betekent volgens hoogleraar sociale verandering Jacquélien van Stekelenburg (VU) vaak: nóg eens op de barricade. Dus, ja, er kan met 'klimaatpijelen' best een nieuwe protestgeneratie ontstaan.

Eefje Oomen 07-02-19

1. Sommigen vermoeden dat milieuorganisaties de scholieren voor hun karretje spannen. Zou dat kunnen?

„Pubers laten zich niet zo snel manipuleren. Die bepalen zelf welk onderwerp ze wel of niet steunen. Nee, dit is typisch zo'n protest dat door 'besmetting' ontstaat. Eerst protesteerden de scholieren in Zweden, toen in België en zo waaide het over naar Nederland. Zo'n soort 'besmetting' hebben we natuurlijk vaker gezien. Bij de Occupy-beweging en de Gele Hesjes. En dat sommige schoolleiders het toejuichen, vind ik niet zo gek. Duurzaamheid is op veel scholen een issue.”

2. Grijpen pubers zo'n dag niet vooral aan om eens lekker van school weg te blijven?

„Deze vraag kreeg ik bij andere protesten zo vaak van journalisten dat ik het in 2008 eens heb onderzocht, toen scholieren op het Museumplein tegen de 'ophokplicht' demonstreerden. Toen bleek dat maar vijf procent het als een lekker dagje uit zag. En het zou best kunnen dat bij demonstraties van volwassenen dat percentage net zo groot is. Ook bij vakbondsprotesten lopen er mensen rond 'omdat ze het wel gezellig vinden'. Vergeet trouwens niet dat je wel enige moeite moet doen. Scholieren uit andere delen van het land moesten vandaag misschien wel vroeger uit hun bed dan anders én een treinkaartje kopen.”

3. Ze hadden toch ook in hun eigen tijd kunnen demonstreren? Op zaterdag bijvoorbeeld?

„Ik denk dat het heel slim is dat ze er een combinatie van staking en demonstratie van hebben gemaakt. Een staking betekent meer druk. En er wordt nu meer over gesproken. Ja, ook over zoiets of spijbelen voor zo'n zaak wel mag.”

4. Gaat zo'n demonstratie enig effect hebben?

„We weten uit onderzoek dat zo'n 30 à 35 procent van de demonstraties tot enig resultaat leidt. Hier kunnen we wel stellen dat het al effect heeft gehad. Het gaat immers om een groot complex onderwerp, waarbij het vooral belangrijk is dat mensen zich er bewust van worden en dat is de afgelopen week wel gebeurd. En, nee, dat wil nog niet zeggen dat de Tweede Kamer er zich iets aan gelegen laat. Maar ook politici worden bewust en onbewust beïnvloed door wat er om hen heen gebeurt. Zeker met verkiezingen voor de deur. Zo zag je recent dat het 'kinderpardon' opeens ook mogelijk bleek.”

Met opmerkingen [lr17]: Negatieve insteek van interviewvragen maar positieve antwoorden van hoogleraar onderbouwt met onderzoek en argumenten

Met opmerkingen [lr18]: Haalt agency weg bij jongeren

Met opmerkingen [lr19]: Woordgebruik: pubers in plaats van scholieren.

Met opmerkingen [lr20]: Weerlegging van de interviewvraag

Met opmerkingen [lr21]: Woordkeuze: Insteek alsof het sowieso weinig effect gaat hebben

5. Zal dit snel uitdoven of is het het begin van een reeks demonstraties, zoals in België?

„Ik denk dat we deze beweging niet los kunnen zien van het feit dat het aantal demonstraties sinds 2009 in Nederland is toegenomen. De jongeren die vandaag op het Malieveld staan, hebben ook de grote lerarenstaking meegemaakt. En uit onderzoek blijkt dat 'peer pressure', beïnvloeding van mensen om je heen, belangrijk is bij het besluit wel of niet te demonstreren. Eén ding is zeker. Als je in de 'vormende jaren' van je leven - 15 tot 24 jaar - hebt gedemonstreerd, is de kans groot dat je later nog eens naar dit middel grijpt. Dus, ja, misschien is er een nieuwe protestgeneratie opgestaan.“

6 Klimaatpijbelars hebben gelijk, daarom moeten scholen vooral géén toestemming geven
COLUMN 'Wollah, gun toekomst' aldus één van de vele protestborden die de klimaatpijbelars in Den Haag donderdag hoog hielden. Met gevoel voor humor werd straattaal door deze pubers ingezet om zowel stilistisch als inhoudelijk, in drie woorden duidelijk te maken waar het om draait: jongeren eisen een leefbare wereld.

Jaap van der Doelen 09-02-19, 15:00 Bron: BD

Een generatie die er door de ouderen van tegenwoordig continu van beticht wordt enkel met hun mobieltjes bezig te zijn, nergens voor te staan, en zich nergens druk om te maken legde haar mobieltjes weg, en ging massaal staan voor iets waar ze zich druk om maakt.

Linkse politici waren in jubelstemming en wierpen zich vol overgave op als cheerleaders van een protestbeweging die de hunne niet is. Sterker nog, als zovelen van hen niet steeds weer het lonkende pluche vol overgave hadden bedekt met hun ruggengraatloze achterwerken, was dit hele protest niet nodig geweest.

Hamburgers

Aan de rechterkant was men er ondertussen al even druk mee. Daar werd juist gezocht naar inconsistenties in het gedrag van de scholieren ('ze eten hamburgers!') met een geestdrift die nooit op de eigen gelederen wordt toegepast. Volgzaam schapen waren het volgens hen, gehersenspoeld door ouders en leraren. Alsof pubers daadwerkelijk zo keurig naar ouders en leraren luisteren. Het ene moment klagen dat ze onaanspreekbaar zijn, het andere dat ze te goed luisteren; je moet maar durven.

Toch waren er wel degelijk scholen die toestemming gaven: het Maaslandcollege, het TBL en het Mondriaan in Oss, het Udens College, het Zwijsen en het Fioretti in Veghel en gymnasium Bernrode in Heeswijk-Dinther bijvoorbeeld.

Jammer is dat, want voor mensen zonder stemrecht, die stelselmatig door de politiek genegeerd worden, is staken het enige pressiemiddel. Toestemming krijgen, vlakt dat effect af. Dus scholen; bemoei je er in het vervolg niet mee. Gun pubers niet alleen een toekomst, maar ook hun meer dan terechte recalcitrantie.

7 FvD heeft 'geen spijt' van hoaxfoto klimaatpijbelars McDonalds Tilburg: 'Hoe konden wij dit nou weten?'

TILBURG - Op sociale media is donderdag op grote schaal een nepnieuwsfoto verspreid waaruit zou blijken dat de klimaatpijbelars een enorme bende hadden achtergelaten in Den Haag. Het bleek in werkelijkheid te gaan om een oude archiefoto van rommel bij de

Met opmerkingen [lr22]: Interessante keuze om dit bord uit te lichten

Met opmerkingen [lr23]: Huidige discours wat over jongeren geldt wordt weerlegt doordat ze gaan staken

Met opmerkingen [lr24R23]: Het huidige discours wordt dus aan de ene kant bevestigd (ze zitten de hele dag op hun telefoon) en vervolgens weerlegt.

Met opmerkingen [lr25]: Woordkeuze: jeugdige verwoording

Met opmerkingen [lr26]: Woordkeuze: Actoren: hoewel de journalist benoemd dat dit niet hun protest is, schenkt hij hier toch aandacht aan vroeg in het artikel

Met opmerkingen [lr27]: Woordkeuze: zoeken naar is actief. Rechts ging dus actief opzoek naar nadelige onderdelen van de mars

Met opmerkingen [lr28]: Woordkeuze: haalt agency weg bij de jongeren

Met opmerkingen [lr29]: Woordkeuze: hierdoor lijken jongeren dommer/onverstandig

Met opmerkingen [lr30]: Woordkeuze: men had niet verwacht dat scholen toestemming zouden geven

Met opmerkingen [lr31]: Woordkeuze: erkent wordt dat jongeren gewoon mensen zijn met een mening maar zonder kiesrecht.

McDonald's in Tilburg. De foto werd massaal voor waarheid aangenomen en verspreid via Twitter, onder andere door Forum voor Democratie.

De linkerfoto wordt momenteel volop geliked en geretweet (onder andere door FvD). Blijkt foto te zijn bij oud bericht van Omroep Brabant. Gevonden door te zoeken op 'McDonalds op straat'. Creatief zijn die fake news-verspreiders niet... #klimaatstaking #klimaatspijbelaars

Een woordvoerder van Forum voor Democratie ontkent dat de partij bewust heeft meegewerkt aan het verspreiden van nepnieuws. „We hebben meteen ingegrepen toen we hoorden dat de foto nep was”, laat een woordvoerder weten. „Uiteindelijk heeft het maar een paar minuten op ons kanaal gestaan. Onze rol hierin is dus erg bescheiden.”

Forum voor Democratie, dat ruim 40.000 volgers op Twitter heeft, vindt het niet nodig om excuses te maken. „Hoe konden wij nou weten dat die foto niet in Den Haag was gemaakt? Moeten we dan een uur lang wachten voor we iets mogen retweeten? We hebben goed en zorgvuldig gehandeld door de foto meteen te verwijderen”, stelt de woordvoerder.

Kwaad daglicht

Niet alleen Forum voor Democratie, maar ook diverse Twitteraars met tienduizenden volgers deelden de foto, waarop het nepnieuws een eigen leven is gaan leiden en de klimaatspijbelaars in een kwaad daglicht werden gezet.

In werkelijkheid hebben **de scholieren zich prima gedragen** en **ruimden ze na de protestactie op het Malieveld zelfs alle rommel op**.

Krampachtig

De verspreiders van het nepnieuws krijgen ondertussen de volle laag op Twitter. „**Krampachtig hoe men probeert de klimaatspijbelaars in een kwaad daglicht door foto's van de McDonald's in Tilburg te plaatsen**”, klinkt het onder meer. Ook D66 heeft de verspreiders in een reactie terechtgewezen.

De oorspronkelijke verspreider van de foto, @RobbertStilleven, heeft na de stortvloed aan kritieken zijn account afgeschermd en is onbereikbaar voor commentaar.

8 Links en rechts verdeeld over scholieren die voor klimaat spijbelen

Alle politieke partijen vinden het mooi dat scholieren opkomen voor hun eigen toekomst, m  r de rechtse partijen hadden liever gezien dat het klimaatprotest van afgelopen donderdag op zaterdag plaatshad. Dat blijkt uit de wekelijkse peiling van Maurice de Hond.

Politieke redactie 10-02-19

Aanhangers van Forum voor Democratie (76 procent), PVV (75 procent) en 50PLUS (63 procent) vinden dat scholen leerlingen geen toestemming moeten geven om te spijbelen voor een klimaatdemonstratie. FVD en PVV menen dat **klimaatspijbelaars** zijn **geindoctrineerd** door hun leraren.

Omgekeerd menen D66 (50 procent), GroenLinks (59 procent) en de Partij voor de Dieren (72 procent) juist **dat jongeren door   n klimaatmars meer leren dan   n dag op school.**

Mars

Met opmerkingen [lr32]: Woordkeuze: onverwacht, mensen gaan er niet vanuit dat jongeren hun eigen troep opruimen

Met opmerkingen [lr33]: Woordkeuze: mooi klinkt niet alsof ze onder de indruk zijn. Meer als 'het is een mooi gebaar' of 'leuk geprobeerd'

Met opmerkingen [lr34]: Woordkeuze: haalt agency weg bij jongeren

Leerlingen uit het hele land reisden donderdag af naar Den Haag om te demonstreren tegen strengere klimaatmaatregelen. Ze vinden dat het kabinet te weinig doet om klimaatverandering tegen te gaan. Er werden 3000 tot 5000 klimaatspijelaars verwacht, maar uiteindelijk waren het er naar schatting zeker 10.000. De mars verliep rustig en zonder problemen.

9 Ik kon zien dat ze behoorlijk klimaatmoe werd van zo'n klimaatdrammende vader
COLUMN, WEEK 6 Iedere week beschouwt verslaggever Maarten Venderbosch het nieuws van de voorbije dagen vanuit een persoonlijke blik.

Maarten Venderbosch 10-02-19

De regen sijpelt neer op Het Rond in Zeist. Maar er bestaat niet zoiets als een slecht klimaat, zegt moeder Eleanor. „Je hebt alleen slechte kleding.”

Ze legt het kussentje neer voor Lilly. Al voor de 25ste keer neemt het meisje (10) daarop plaats. Pal voor het gemeentehuis, met op school een kartonnen bordje: ‘Schoolstaking voor het klimaat’.

Het is vrijdagochtend, the day after de grote klimaatdemonstratie. Lilly was there, zegt Eleanor, een geboren Britse. De dag was fantastisch. Lilly moest op de foto met Youth for Climate. Met Jesse Klaver ook. Ze zat in het Jeugdjournaal. Ze heeft nog een fotootje geapt naar Greta Thunberg, het Zweedse meisje dat als eerste in schoolstaking ging. Moet je zien wat daarvan gekomen is! „Lilly heeft hier vaak in haar uppie gezeten. Op het Malieveld kon je zien dat ze allesbehalve alleen is.”

Het klimaatmeisje van Zeist steekt twee armen triomfantelijk in de lucht. Later wordt ze klimaatwetenschapper, zegt ze. Of anders paleontoloog.

Naast haar, ook op een kussentje, is Tije Küpers (11) gaan zitten. ‘Zeist aan zee?’ staat er op zijn bordje. Hij had best óók naar Den Haag gewild, maar hij mocht niet van zijn ouders. Vandaag is de juf ziek, dus hij hoeft niet te spijbelen om even naast Lilly te kunnen zitten.

„Over twee weken slaan we één keertje over,” waarschuwt moeder alvast. „Dan moet Lilly een klimaatpeech houden in het Schotse parlement.” Vader Jaap maakt foto’s en haalt warme chocolademelk uit het gemeentehuis. In recyclebare bekertjes, verzekert hij. Anders drinkt Lilly er niet uit. In maart, hopen ze allemaal, krijgt Lilly de kans om iets te zeggen in de Tweede Kamer.

Moeder brengt nog een extra dekentje. In een nat uurtje Zeist kun je het nog klam koud krijgen.

Petje af, geloof ik.

Zelf heb ik de hele week geprobeerd klimaatopvattingen te ontfutselen aan de zestienjarige in huis. Ging zij ook naar Den Haag? Moest ik soms een briefje schrijven? Ergens mijn handtekening onder zetten? Wat voor lessen zou ze eigenlijk missen, als we gingen klimaatspijbelen?

Met opmerkingen [lr35]: Wordkeuze: kinderlijke verwoordingen

Met opmerkingen [lr36]: Wordkeuze: zwakt af

Met opmerkingen [lr37]: Wordkeuze: verkleinde vorm

Met opmerkingen [lr38]: Wordkeuze: gaat alleen om de praktische aspecten van demonstreren, niet om het achterliggende gedachtegoed

Ze zei het niet hardop, maar ik zag het wel: dat ze behoorlijk klimaatmoe werd van zo'n klimaatdrammende vader. 'Verbeter het klimaat, begin bij jezelf. Maar maak er niet zo'n nummer van.'

Méér haar ding.

Tegen mij: „Draai de verwarming omlaag, koop een oversized hoodie, en kruip daar lekker warm in weg.” Maar al te graag, gaf ze zelf het goede voorbeeld.

10 'Wat een **helden** die jongeren op het Malieveld'

*Wat een helden, die jongeren die donderdag op het winderige Malieveld stonden. Ze waren aan het **klimaatpijbelen**. Dat woord dekt de lading trouwens niet echt.*

Jeroen Stomphorst 09-02-19

Bij klimaatpijbelen denk ik aan mensen die even niet aan het klimaat denken. Dat zijn wij met zijn allen als we weer eens in het vliegtuig stappen, terwijl we ook met de auto kunnen gaan of, nog een stuk beter, de trein kunnen pakken. Maar u weet wel waar het over gaat: **niet naar school gaan om te demonstreren voor een goed klimaatbeleid**. In elk geval moet er meer worden gedaan dan nu. En alsjeblieft ook een stuk sneller, was de boodschap. **De scholieren willen een betere toekomst zonder temperatuur- en zeespiegelstijging. Althans, niet nog meer dan ze sowieso al te verstouwen krijgen.**

De reactie van minister Slob was typisch Haags. Misschien wel typisch Hollands. Daar zakt je broek echt van af. Wat goed dat het klimaat ze aan het hart gaat, zei Slob, **maar demonstreren doe je niet onder schooltijd**. Dat doe je maar op je vrije zaterdag (de zondag is bij Slob natuurlijk helemaal niet im Frage). Tsja, dan begrijp je er echt helemaal geen snars van. **Demonstreren in het weekend, dat genereert natuurlijk nauwelijks aandacht**. De werknemers in de staalsector staakten eind vorig jaar ook niet in hun vrije tijd. Gelukkig snappen de scholen het wel. **Ze zijn blij dat hun leerlingen verder kijken dan hun neus lang is. Die toets komt later wel.**

Ook Hollands trouwens: **al die kinderen die aan hun ouders vragen of ze mogen klimaatpijbelen**. Terwijl **de essentie van spijbelen toch is dat je weg blijft van school zonder te vragen**.

Wij thuis hoopten toch wel op een vraag van onze oudste of hij ook naar Den Haag mocht. Ik zou er best trots op zijn, als hij zich zo om het milieu zou bekommeren dat hij er ook echt de straat voor op wilde gaan. Niet dus. Er werd op zijn school best veel gespijbeld, maar die van ons is braaf naar school gegaan. **De korte termijn, een presentatie Duits, was echt even belangrijker**. Tsja, daar kun je als ouder moeilijk tégen zijn. Toch ook best een goed doel.

11 Premier Rutte morgen om tafel met klimaatpijbelers

*Premier Mark Rutte gaat morgenmiddag in gesprek met een groep **scholieren** die vorige week onder schooltijd in Den Haag actie hebben gevoerd voor klimaatmaatregelen.*

Maarten van Ast 11-02-19, 11:42

Bij het gesprek zal ook minister Eric Wiebes (Economische Zaken en Klimaat) aanwezig zijn. Rutte liet vrijdag al weten zo snel mogelijk met de **klimaatpijbelers** om tafel te willen gaan.

Met opmerkingen [lr39]: Volgorde: in eerste instantie wordt genoemd dat ze niet naar school gaan terwijl dit niet het doel is van demonstreren

Met opmerkingen [lr40]: Deze twee zinnen laten zien dat school alsnog het belangrijkste is en laat de macht zien van scholen

Met opmerkingen [lr41]: Woordkeuze: lijkt hiermee te willen zeggen dat jongeren recalcitrant horen te zijn

Met opmerkingen [lr42]: Bevestigt dat jongeren niet verder kijken dan hun neus lang is.

Met opmerkingen [lr43]: Volgorde: Rutte wordt als eerste genoemd. Rutte gaat in gesprek met de jongeren i.p.v. de jongeren gaan in gesprek met Rutte

Wel buiten schooltijd, benadrukte hij met een knipoog. 'Klimaatverandering raakt ons allemaal, maar de jongere generaties krijgen het meest te maken met de gevolgen', voegde de premier toe.

De leerlingen, verenigd onder Youth For Climate, lieten gisteren weten dat er deze week geen nieuwe actie komt. „Na het succes van vorige week zou het goed kunnen dat er nog een staking aankomt, alleen niet deze week. Nu willen we eerst in gesprek met Rutte en Wiebes gaan, en op basis daarvan bepalen of we weer gaan staken en wanneer.”

Mars

Circa 15.000 scholieren voerden afgelopen donderdag op het Haagse Malieveld actie voor betere en strengere klimaatmaatregelen. Ze liepen met borden en spandoeken met teksten als 'Geen gelul, uitstoot naar nul' en 'Help het klimaat voordat de wereld vergaat'. De mars verliep rustig en zonder problemen.

Rutte prees de leerlingen voor hun actie, en noemde het een belangrijk signaal dat jongeren zo betrokken zijn. Wel benadrukte hij dat Nederland al hoge klimaatambities heeft. „Geen kabinet waar dan ook in Europa heeft ambities zoals deze regering.”

Met opmerkingen [lr44]: Wordt niet verwacht van jongeren dat ze zo betrokken zijn

12 Klimaatspijbelars: 'Deze week geen staking'

Een delegatie van de klimaatspijbelars, scholieren die onder schooltijd actie hebben gevoerd voor klimaatmaatregelen, gaat in gesprek met minister-president Mark Rutte en minister Eric Wiebes (Klimaat), laat Youth For Climate via Instagram weten.

Binnenlandredactie 10-02-19

Vrijdag zei de premier 'zo snel mogelijk' met de jongeren te willen praten.

Circa 15.000 scholieren voerden donderdag op het Haagse Malieveld actie voor een beter klimaat en om de politiek op te roepen tot maatregelen. Ze liepen met borden en spandoeken met teksten als 'Geen gelul, uitstoot naar nul' en 'Help het klimaat voordat de wereld vergaat'.

„Na het succes van vorige week zou het goed kunnen dat er nog een staking aankomt, alleen niet deze week. Nu willen we eerst in gesprek met Rutte en Wiebes gaan, en op basis daarvan bepalen of we weer gaan staken en wanneer”, aldus Youth For Climate.

Telegraaf

1 Rutte: betrokkenheid scholieren is fantastisch

07 feb. 2019 in BINNENLAND

DEN HAAG - **Premier Mark Rutte vindt het fantastisch dat duizenden jongeren zich donderdag hebben aangesloten bij de klimaatmars.** „Ik heb ze gezien, **het waren er heel veel**”, zei de premier. „Ik vind het **een belangrijk signaal dat jonge mensen zo betrokken zijn.**”

Premier Rutte zegt de jonge duizenden demonstranten 'te hebben gezien'.

De scholieren - naar schatting zeker 10.000 - **vinden dat** de regering **niet genoeg doet** om klimaatverandering tegen te gaan, **maar** volgens Rutte is Nederland qua ambities **al een koploper in Europa.** „Geen kabinet waar dan ook in Europa heeft **ambities** zoals deze regering”, stelt Rutte.

2 Organisatie klimaatmars: ga volgende week weer spijbelen

07 feb. 2019 in BINNENLAND

DEN HAAG - *De organisatie achter de klimaatmars in Den Haag roept scholieren op om volgende week weer te demonstreren. Of er weer op het Malieveld of regionaal gedemonstreerd gaat worden is nog onbekend, zegt een van de initiatiefnemers.*

Donderdag kwamen **duizenden scholieren uit heel het land bijeen** op het Haagse Malieveld om te demonstreren voor een beter klimaat en om de politiek op te roepen tot maatregelen. **De opkomst was groot.**

De **scholieren** liepen met **borden en spandoeken met teksten als 'Geen gelul, uitstoot naar nul' en 'Help het klimaat voordat de wereld vergaat'.** **Honderden Nederlandse wetenschappers hadden de actie gesteund met een open brief.**

Onderwijsminister Arie Slob vindt het **'sympathiek'** als scholieren willen actievoeren, **maar** zegt dat ze het niet onder schooltijd moeten doen. De leerplicht gaat volgens hem voor. **Premier Rutte vond de opkomst fantastisch.** „Ik vind het een belangrijk signaal dat **jonge mensen zo betrokken zijn.**”

3 Gaat jouw kind vandaag staken?

Door MEIKE BLOMMAERT

07 feb. 2019 in VROUW

Vandaag komen scholieren samen op het Malieveld in Den Haag om te staken voor het klimaatprobleem.

Youth for Climate **roept Nederlandse scholieren op tot staken voor de toekomst.** Maar niet iedereen is het ermee eens dat scholieren **vandaag geen les volgen.**

Klimaatspijbelen

Met opmerkingen [Ir45]: Want van jonge mensen wordt verwacht dat ze niet betrokken zijn

Met opmerkingen [Ir46]: Jongeren willen dat er meer gedaan wordt en het tegenargument van Rutte is dat Nederland al meer doet dan de rest van Europa maar dat is natuurlijk geen antwoord op de stelling van de jongeren. Daarnaast spreekt Rutte over 'ambities' terwijl de jongeren actie willen

Met opmerkingen [Ir47]: Laat zien dat de jongeren ook gesteund worden vanuit de wetenschap

Met opmerkingen [Ir48]: Woordkeuze: niet heel overtuigend

Met opmerkingen [Ir49]: Woordkeuze: jongeren zijn de toekomst

Met opmerkingen [Ir50]: Nadruk op het missen van lessen i.p.v. de demonstratie

Want is het echt een klimaatstaking of is het voor een aantal klimaatspijbelen? Het lijkt dat de meeste scholen toestemming geven, mits de leerlingen bewijzen dat ze ook echt hebben gedemonstreerd. Voor mij persoonlijk geldt: als ik een dagje niet naar school zou hoeven om te mogen demonstreren had ik het ook gedaan.

Het had me niet uitgemaakt of het dan bijvoorbeeld voor het klimaat zou zijn of voor het welzijn van dieren in de bio-industrie. Ik was waarschijnlijk ook echt gegaan (bewijs voor de docent) maar ik had het vooral als gezellig uitje met mijn vriendinnen gezien. Over jongens praten en zakken snoep eten in de trein (ook heel milieuvriendelijk toch?).

Weekend

Minister van Onderwijs, Arie Slob, vindt dat scholieren wel mogen staken maar niet op een schooldag. Ze kunnen ook staken in het weekend, dan hebben ze zelfs twee dagen om te staken. Maar volgens de Leerplichtwethooven scholen kinderen onder de 18 die een dag verzuimen niet te melden bij de leerplichtambtenaar. Kans is dus dat weinig scholen melding maken.

Er is ook nog een verschil van klimaatbewustzijn tussen leerlingen van verschillende schoolniveaus. Volgens docent-onderzoeker Adwin Bosschaart van de HvA laten vwo-leerlingen een veel hoger klimaatbewustzijn zien. Vmbo'ers daarentegen maken zich juist minder druk dan de rest van het land.

4 Van Malieveld naar McDonald's

Door ILAN SLUIS

07 feb. 2019 in BINNENLAND

DEN HAAG - Eindelijk weer eens iets waar jongeren zich in groten getale druk om maken: het klimaat. Duizenden scholieren kwamen van heinde en verre naar Den Haag om actie te voeren tegen de uitstoot van CO2. Maar dat ze zelf nog een hoop te leren hebben, blijkt luttele minuten na de massale spijbelactie. Achteraf konden fastfoodgiganten de vraag naar hamburgers nauwelijks aan.

Pieter Lossie wuift als een volleerd verkeersregelaar de drommen actievoerende scholieren de goede kant op, richting het podium op het Malieveld in Den Haag. „CO2, weg ermee!”, scandeert de meute in het voorbijgaan. Lossie ziet het glimlachend aan. De organisator van Youth for Climate, de jongerenbeweging die de actie organiseert, had in de wildste nachten niet durven dromen dat zoveel jongeren daadwerkelijk naar het Haagse Malieveld zouden komen.

„We willen laten zien dat er nu actie moet komen. Het geluid van ons moet gehoord worden. De tijd van praten is voorbij”, klinkt hij bijna als een politicus. Missie geslaagd dus, helemaal als Lossie hoort dat een delegatie die middag nog bij onderwijsminister Arie Slob langs mag komen.

Volle trein

Eerder op de ochtend stroomt het Malieveld snel vol. Het is al vroeg duidelijk dat het een drukke dag gaat worden. De berichten van aankomende scholieren zijn dat de treinen richting

Met opmerkingen [lr51]: Bij andere stakingen hoeven mensen ook niet te 'bewijzen' dat ze erbij waren

Met opmerkingen [lr52]: Verzwakt het standpunt van de jongeren

Met opmerkingen [lr53]: Dan is het geen staking.

Met opmerkingen [lr54]: Standpunt: jongeren zijn over het algemeen onverschillig en maken zich nergens druk om

Met opmerkingen [lr55]: Benadrukt kinderlijkheid

Met opmerkingen [lr56]: Kinderlijk

de hofstad overvol zitten. De jongeren dragen spandoeken **vol puberale overdrijving**. 'We willen de Elfstedentocht terug', 'Ik word 16, maar haal ik de 50?' 'Ik weet zeker dat de dinosaurussen ook dachten tijd genoeg te hebben'. Het punt is duidelijk: **ze geloven allemaal in het einde der tijden als de mensheid niet morgen nog stopt met het uitstoten van koolstofdioxide**.

Met opmerkingen [lr57]: Overdrijving

De praktijk blijkt moeilijker. **Een van de jongeren geeft voor de camera toe drie keer per jaar het vliegtuig te nemen. Een ander valt hem bij dat vlees eten nou eenmaal gewoon lekker is. En de 13-jarige Haroon zegt dat hij vanochtend nog een half uur onder de douche stond.**

Elektrische auto

„Mijn ouders hebben een gewone auto, maar **ik ga zeuren dat ze een elektrische nemen**”, zegt een **jong meisje**. **Maar als ze voor de keus wordt gesteld**, of een elektrische auto, of studeren, maakt haar hoofd. „Dan toch liever studeren.”

Met opmerkingen [lr58]: Woordkeuze: kinderlijk

Op het Malieveld staat ook wetenschapper van de TU Delft Cyril Wentzel. Met het spandoek 'CO2 is ok' probeert hij de discussie aan te gaan. Dat het zo'n vaart niet loopt met het einde der aarde en dat CO2 niet slecht is. **De emoties lopen hoog op**. „Heeft u kinderen of kleinkinderen? Die gaan dood als we nu niets doen. Wilt u dat? Wat als u ongelijk heeft, moeten we niet het zekere voor het onzekere nemen?”

Met opmerkingen [lr59]: Woordkeuze: emoties betekent geen ratio

Wentzel **probeert rustig uit te leggen** dat als we nog veel niet zeker weten, we niet allerlei zeer kostbare maatregelen moeten nemen die ook hun toekomstige welvaart in gevaar brengt. Dat niet emotie, **maar juist feitelijk wetenschappelijk bewijs belangrijk is**. Maar hij krijgt geen poot aan de grond in **de zillende menigte**. Een tegengeluid wordt niet geduld. Later meldt hij dat hij en zijn kompaan onder de voet zijn gelopen, zijn bord uit zijn handen is gerukt en is vertrapt.

Met opmerkingen [lr60]: In deze twee alinea's worden de jongeren als driftig afgeschilderd en de wetenschapper als verstandig

Handen in de zakken

Het is een van de weinige **wanklanken** deze klimaatstaakdag. Want verder loopt de politie met handen in de zakken **vrolijk** mee tijdens de klimaatmars langs onder meer de Tweede Kamer. Onderweg trekt de stoet klimaatstakers flink wat bekijks. Toeschouwers klappen, achter de kantoorammen wordt het tafereel massaal vastgelegd met mobieltjes. Den Haag is wel wat gewend, maar deze omvang **met deze doelgroep is zelfs voor Haagse begrippen ongewoon**.

Scholieren geven aan **toch vooral zelf het initiatief te hebben genomen**. **Ze hebben er voor school motivatiebrieven voor moeten schrijven, moeten hun aanwezigheid bewijzen met een selfie op het Malieveld en in sommige gevallen achteraf een werkstuk schrijven**. „**Ik moest van mijn moeder**”, zegt een jongen in de stoet.

Met opmerkingen [lr61]: Agency: Tegenstelling van het beeld van de lamledige tiener

Einde staking. Het Malieveld loopt leeg. Massaal naar McDonald's en Burger King. Ja, ze weten het, de pubers op het terras. „Ja, het is een beetje hypoeriet. Maar ja, ik moet toch eten”, zegt een van hen. Zelf boterhammen smeren en meenemen in een duurzame trommel is niet in ze opgekomen. In de rij voor de deur van de Burger King heeft een meisje er nog eens over nagedacht: „Ik neem een vegaburger. Dat is alvast een goed begin

Met opmerkingen [lr62]: Bevestigt dat jongeren niet zelf willen

5 Klimaatangst grootst bij vwo'ers in Amsterdam

Door EDWIN TIMMER

07 feb. 2019 in BINNENLAND

AMSTERDAM - Leerlingen van Amsterdamse vwo's twijfelen het minst aan klimaatverandering en zijn het sterkst overtuigd van klimaatgevaar voor de wereld en Nederland. „Ze zijn **het meest extreem in hun klimaatbewustzijn**”, zegt docent-onderzoeker Adwin Bosschaart van de Hogeschool van Amsterdam.

Bosschaart vroeg 2200 derdeklassers in heel het land naar hun opvattingen over klimaatverandering. **Over het algemeen maken Nederlandse leerlingen zich geen grote zorgen. Ze denken wel dat klimaatverandering bestaat, maar de meesten hebben geen zin om vrees of vliegtuig te laten staan.** „De wereld ontdekken willen ze er niet voor opgeven”, zegt de onderzoeker.

Met opmerkingen [lr63]: Bevestigt het stereotype van tieners die niks het allemaal niks boeit

De meest extreme resultaten komen echter uit onze, politiek linksgeoriënteerde, hoofdstad. Aan de ene kant blijken Mokumse vwo'ers beduidend meer klimaatbewust. Vmbo'ers daarentegen maken zich juist minder druk dan de rest van het land.

Bosschaart: „Het lijkt erop dat Amsterdamse vwo-leerlingen zeer sociaal-wenselijke antwoorden geven. **Misschien heeft het iets te maken met wat kinderen thuis opvangen.**” Overigens zijn Amsterdamse vwo'ers, net als leerlingen elders, minder overtuigd dat klimaatverandering hen persoonlijk raakt.

Met opmerkingen [lr64]: Agency

Vijfduizend

De onderzoeksresultaten spreken tegen dat Nederlandse jongeren zijn bevangen door klimaatangst. **Vandaag wordt in Den Haag een klimaatmanifestatie voor en door middelbare scholieren georganiseerd.** Initiator Stijn Warmenhoven (17) laat weten dat de verwachtingen zijn opgeschroefd. „We denken dat er vier- tot vijfduizend jongeren komen.” Dat waren er eerst drieduizend.

Niet elke aardrijkskundedocent is ervan overtuigd **dat leerlingen op Nederlandse scholen goed worden voorgelicht over klimaatverandering.** Fysisch geograaf Rob de Vos was jarenlang docent in Limburg. „Toen we op zoek moesten naar een nieuwe methode, viel het niet mee goede boeken te vinden. Klimaatverandering was voor mij de lakmoesproef. Maar de meeste waren veel te slordig en alarmistisch.”

Met opmerkingen [lr65]: School als enige leerbron voor jongeren, haalt agency bij jongeren weg

Messias

Tijdens een geografendag in de Amsterdamse RAI luisterde De Vos ooit tussen collega's naar een presentatie van christelijk weerman Reinier van den Berg. „Hij verkondigde als Messias het einde der klimaattijden. Maar ik merkte dat hij inhoudelijk niets van het debat begreep. Iedereen klapte, maar ik zat met kromme tenen te kijken.”

Bosschaart neemt het op voor de professionaliteit van collega's. „Of je nu fysisch of sociaal geograaf bent, ik denk dat aardrijkskundelaren heel goed de dilemma's kunnen uitleggen waar we als wereldbevolking voor staan.”

'Ik hoef niet zo ver op vakantie'

Nova Razenberg gaat vandaag spijbelen voor het klimaat.

Er was een pittig gesprek voor nodig, maar Nova Razenberg (12) heeft toestemming van haar ouders. Vandaag stapt de Amersfoortse **voor het eerst in haar leven in de trein,** om de

Met opmerkingen [lr66]: Bevestiging van hoe jong ze is

klimaatmanifestatie in Den Haag bij te wonen. Nova reist met een vriendin en oudere leerlingen van het Stedelijk Gymnasium Johan van Oldenbarnevelt.

„Ik vind het klimaat heel belangrijk. We hebben het hier wel over onze aarde. **Als we er nu niets aan doen, heeft onze generatie straks een nog veel groter probleem**”, zegt de leerlinge **vastbesloten**.

Tijdens de aardrijkskundeles is klimaatverandering wel aan bod geweest. Maar op school is het geen groot discussiethema.

Haar eigen leefstijl aanpassen, is voor Nova nog wat vroeg. Vliegen doet het gezin amper. „Mijn moeder heeft vliegangst.” Er staat evenmin een walmende diesel voor de deur. „We rijden elektrisch.” Als ze later groot is, zal die leefstijl niet snel veranderen. „Ik hoef niet zo ver op vakantie.”

‘Klimaatbabbels van Klaver’

Stijn Groen gaat niet betogen. Hij vindt dat scholieren geïndoctrineerd worden.

Stijn Groen (19) laat zich vandaag niet zien op het Malieveld. „Ik geloof niet in de klimaatysterie”, zegt de havist. „**Volgens mij overdrijven linkse media de klimaatgekte onder jongeren enorm.**”

Stijn kent **niemand van het Augustinus College in Groningen die wel afreist voor het klimaatprotest**. Dat wil niet zeggen dat klimaat geen discussiestof is op school. **Maar Stijn bemerkt vooral een flinke tegenstelling als erover wordt gepraat**. „Ik heb het idee dat veel docenten het niet leuk vinden als je beweert dat het wel meevalt met die klimaatverandering.”

Vooraf het NOS Journaal jaagt de klimaatangst aan, meent Stijn. „Scholieren worden van jongs af aan **geïndoctrineerd** door die linkse media. Maar ik moet niks hebben van Jesse Klaver en zijn klimaatbabbels.”

Met opmerkingen [lr67]: Haalt agency weg bij jongeren

6 Geen gejubel over klimaatprotest, wel trots

Door PAUL JANSEN

09 feb. 2019 in COLUMNS

‘Pap, ik ga naar de demonstratie in Den Haag’, **meldde mijn tienerdochter** donderdag aan het ontbijt. „Het klimaat is hartstikke belangrijk!” Ehh, wat? **Ik wilde over spijbelen beginnen, over de demagogie van klimaatactivisten en dat ik de eerstvolgende vliegvakantie zou skippen**. Maar ik onderdrukte de reflex. **Want ik was best trots**.

Jongeren ogen vaak apathisch. Ze zoeken het isolement van hun mobiele telefoon, waar Instagram, WhatsApp en Snapchat een sociale fopspeen zijn. Nu is er opeens maatschappelijke betrokkenheid. Ongeacht de inhoud: **jongeren moeten durven dromen, vol zijn van idealen. Realiteitszin komt later wel.**

Met opmerkingen [lr68]: Bevestiging van stereotype van lamledige jongeren

Met opmerkingen [lr69]: Haalt kracht weg bij het punt van de jongeren

Mijn generatie was vroeger vooral bang. Of beter gezegd: bang gemaakt. Eerst voor een donkere, koude toekomst, aangejaagd door de doemdenkers van de Club van Rome. Een RVD-spotje uit 1974 maakte op mij als kind diepe indruk. Die stem van een doodgraver, de aarde als opbrandende kaars. Als ’s avonds het licht uitging, vreesde ik al dat een krokodil

onder mijn bed vandaan zou kruipen. Nu dreigde eeuwige duisternis... In feite was het mentale kindermishandeling.

Gek genoeg werd in die jaren zeventig gewaarschuwd voor een nieuwe ijstijd. Het kan verkeren. Daarna kwam in de jaren tachtig nog de angst voor zure regen, die tot dramatische bossterfte zou leiden. En dan was er de vrees voor een atoomoorlog en voor kernenergie. De wereld leek verloren.

In de 'grotmensenwereld' zijn trouwens ook dromers. Soms door ideologie, soms uit politiek opportunisme. Neem premier Mark Rutte, die op de klimaatop in het Poolse Katowice mooi weer speelt met de oproep tot een nog hogere CO2-reductie van 55 procent. Dit terwijl hij in eigen land vecht tegen een vonnis in de klimaatzaak, omdat ons land de doelstelling voor de komende jaren (25 procent) niet eens haalt.

Op de Telegraaf-redactie leidt het klimaatdossier natuurlijk ook tot discussie. In de krant van donderdag stond op de voorpagina een uitstekende mix, met een voor- en tegenstander van de klimaatmars van scholieren. Online waren we live aanwezig bij het Haagse protest met in onze studio opnieuw een voor- en tegenstander. Dat is beter dan louter jubelberichten, zoals in sommige andere media.

Is De Telegraaf opeens een heilig boontje? Natuurlijk niet. Maar het is wel opvallend dat een groep wetenschappers werd neergesabeld nadat ze in onze krant een podium hadden gekregen met hun kritiek op het klimaatakkoord. Ze zouden niet relevant zijn want geen klimaatexpert. Deze week waren 350 andere wetenschappers in het nieuws. Zij steunden het klimaatprotest. Daaronder hooggeleerde dames en heren in de sociologie, economie en ethiek. Geen haan die er naar kraaide. Terwijl er dus net zo goed 350 vakkenvullers hadden kunnen staan. Die selectieve verontwaardiging blijft verbazen.

7 Voorlopig geen nieuw protest klimaatpijbelars

Updated 11 feb. 2019

10 feb. 2019 in BINNENLAND

DEN HAAG - Een delegatie van klimaatpijbelars, scholieren die onder schooltijd actie hebben gevoerd voor klimaatmaatregelen, gaat in gesprek met minister-president Mark Rutte en minister Eric Wiebes (Klimaat), laat youthforclimate via Instagram weten. Vrijdag zei de premier „zo snel mogelijk” met de jongeren te willen praten.

Circa 15.000 scholieren voerden donderdag op het Haagse Malieveld actie voor een beter klimaat en om de politiek op te roepen tot maatregelen. Ze liepen met borden en spandoeken met teksten als 'Geen gelul, uitstoot naar nul' en 'Help het klimaat voordat de wereld vergaat'.

„Na het succes van vorige week zou het goed kunnen dat er nog een staking aankomt, alleen niet deze week. Nu willen we eerst in gesprek met Rutte en Wiebes gaan, en op basis daarvan bepalen of we weer gaan staken en wanneer”, aldus youthforclimate.

8 Klimaatpijbelars in gesprek met Rutte

12 feb. 2019 in BINNENLAND

DEN HAAG - Premier Mark Rutte en minister Eric Wiebes (verantwoordelijk voor het klimaat) praten dinsdagavond met een aantal scholieren over het klimaatbeleid. Rutte had eerder al laten weten dat hij graag wil spreken met de klimaatspijelaars. De scholieren die onder schooltijd voor klimaatmaatregelen demonstreren.

„Ik sta, als jullie dat willen, met Eric Wiebes altijd open voor een gesprek. Wel buiten schooltijd”, stond in zijn tweet, met een smiley. Dat was een reactie op een tweet van D66-voorman Rob Jetten, die het hoog tijd vond dat Rutte de initiatiefnemers van de demonstratie van afgelopen donderdag in Den Haag uitnodigt om te praten over het klimaat. Ongeveer 15.000 scholieren trokken toen naar het Malieveld.

De organisatie van de demonstratie, Youth for Climate, liet al weten eerst het gesprek met Rutte en Wiebes af te wachten, en daarna te bepalen of er weer een komt.

9 Rutte overtuigt klimaatspijelaars nog niet
12 feb. 2019 in BINNENLAND

DEN HAAG - De jongeren van Youth for Climate zijn nog lang niet klaar met actievoeren voor een voortvarender klimaatbeleid. Maar na een gesprek met premier Mark Rutte en klimaatminister Eric Wiebes zeiden zij wel te begrijpen dat het kabinet pas knopen kan doorhakken als de klimaatplannen die het heeft laten opstellen, zijn doorgerekend.

Premier Mark Rutte en minister Eric Wiebes (Economische Zaken en Klimaat) ontvangen scholieren over het klimaatbeleid. Rutte had eerder al laten weten dat hij graag wil spreken met de klimaatspijelaars, de scholieren die onder schooltijd voor klimaatmaatregelen demonstreren.

Dat betekent niet dat de klimaatspijelaars, die vorige week een grote demonstratie op touw zetten op het Malieveld in Den Haag, zich door de bewindslieden hebben laten inpalmen.

„Wat we wilden bereiken is dat we vertrouwen krijgen in de politiek, en dat hebben we nu zeker nog niet”, aldus scholiere Caya. „Daarvoor moeten ze eerst actie ondernemen.”

Als de doorrekeningen van het klimaatakkoord door economen en klimaatwetenschappers klaar zijn, mogen de klimaatspijelaars terugkomen voor een nieuw gesprek met Wiebes, en mogelijk ook Rutte. In de tussentijd gaan zij proberen ook jongeren in andere Europese landen op de been te krijgen tegen klimaatverandering.

Rutte zelf sprak van een „pittig” gesprek. De jongeren waren volgens hem „kritisch en boos” omdat Nederland eerdere klimaatdoelen niet heeft gehaald. „Daar hebben ze natuurlijk ook gelijk in”, zei de premier. Minister Wiebes zei dat de belofte van de scholieren om met het kabinet te wachten op de doorrekeningen „niet helemaal van harte” ging. „Het liefst zouden ze vanavond nog aan de gang gaan.”

De scholieren waren eerder al even te gast bij fractievoorzitter Rob Jetten van regeringspartij D66, die zelf ook graag vaart zou zetten achter het klimaatbeleid. Hij gaf ze alvast een tip mee voor tijdens het gesprek met Rutte. „Trap er niet in als hij heel joviaal en enthousiast gaat doen. Echt even stevig doorvragen wat de premier nu echt gaat doen aan het klimaat.

10 Klimaatspijelaars kondigen nieuw protest aan
13 feb. 2019 in BINNENLAND

Met opmerkingen [lr70]: Positief: laat doorzettingsvermogen zien en verstand van jongeren

Met opmerkingen [lr71]: Nadruk op dat jongeren school missen

Met opmerkingen [lr72]: Woordkeuze: Beetje kinderlijk

DEN HAAG - *Scholieren gaan donderdag 14 maart opnieuw onder schooltijd actievoeren in Den Haag voor het klimaat. Dat zegt een van de jongeren van Youth for Climate.*

Ze zijn toch niet tevreden over het gesprek dat zij dinsdag hadden met premier Mark Rutte en minister Eric Wiebes (Economische Zaken). In afwachting van dat gesprek zagen de jongeren even af van nieuwe acties, maar ze zeiden ook dat er na de hoge opkomst van het eerste protest heel goed opnieuw zo'n manifestatie zou kunnen komen.

Op basis van het gesprek concluderen de scholieren nu dat ze er geen vertrouwen in hebben dat Nederland de klimaatdoelstellingen gaat halen. „**Ze zeggen veel aan het klimaat te doen, maar meerdere onderzoeken tonen het tegendeel aan**”, aldus een woordvoerder van de jongeren over de politici.

Klimaatspijbelaars

7 februari voerden circa 15.000 scholieren in Den Haag voor het eerst actie voor een beter klimaat. **Ze bleven er voor weg van school**. De klimaatspijbelaars willen zo de politiek onder druk zetten maatregelen te nemen. De boodschap op spandoeken en borden was duidelijk: **'Help het klimaat voordat de wereld vergaat' en 'Geen gelul, uitstoot naar nul'**.

De Volkskrant

1 Klimaatstrijden of niet? Waarom zoveel scholieren willen demonstreren op het Malieveld
Wat begon met een Zweedse 'klimaatstrijder', mondde uit tot een wereldwijde trend.
Vandaag vertrekken scholieren uit alle hoeken van Nederland naar het Haagse Malieveld om
te demonstreren voor een actiever klimaatbeleid. Waar komt die belangstelling van scholieren
vandaan? Dit schreven we tot nu toe over klimaatstrijden.

Redactie 7 februari 2019, 9:13

De scholierenstaking voor het klimaat is vanuit België overgewaaid naar Nederland. In
januari werd Brussel overspoeld met spijbelende scholieren die vinden dat politici veel te
weinig doen om klimaatverwarming te voorkomen. 'Om iets voor elkaar te krijgen, moet je de
regels een beetje breken,' zegt Anuna De Wever, de 17-jarige initiatiefneemster van het
Belgische protest. De Vlaamse scholier heeft haar eerste doodsb bedreiging al binnen, maar
krijgt ook 'superveel' positieve reacties op de spijbelacties voor het klimaat die ze in Brussel
organiseert.

Het is Greta Thunberg die als 'klimaatstrijder' een wereldwijde trend zette. De scholier, die
asperger heeft, blijft weg van de lessen totdat Zweden de klimaatafspraken van Parijs echt
naleeft. 'Mensen zeggen wel dat het klimaat een existentiële bedreiging is, maar gaan door
alsof er niets aan de hand is.'

Nu is Nederland aan de beurt. 'Wij zijn over vijftig jaar nog steeds op deze planeet. Degenen
die nu de macht hebben zijn dat niet. Maar ze besluiten wel over onze toekomst,' zegt Stijn
Warmenhoven (16), een van de initiatiefnemers van de landelijke klimaatstaking, over de
redenen waarom zoveel scholieren willen spijbelen voor een beter klimaat. Hij hoopt op zo'n
drieduizend spijbelende scholieren donderdag op het Malieveld.

Verslaggever Margriet Oostveen bezocht de koppigste klimaatstrijder van Nederland - de
tienjarige Lilly Platt. Maar dat woord vindt Platt zelf niet passen - spijbelen doe je namelijk
voor je plezier en demonstreren voor het klimaat is een serieuze zaak.

Met uitzondering van een aantal fanatieke 'klimaatstrijders', liggen scholieren nu ook weer
niet wakker van het klimaat, leert een rondgang in Overveen en Haarlem. De meeste
leerlingen weten nog niet hoe zij hun betrokkenheid bij het klimaat tot uiting zullen brengen.

Scholieren die wel gaan staken, moeten rekening houden met de sancties die de school hun
kan opleggen, schrijft Marco Frijlink, directeur--bestuurder van de Vereniging Openbaar
-Onderwijs. Het lijkt dat de meeste scholen toestemming geven, waarbij de leerlingen moeten
bewijzen dat ze aan de demonstratie hebben deelgenomen. Anderen daarentegen, onder wie
de minister van Onderwijs, Arie Slob, vinden dat scholieren best mogen staken, maar niet op
een schooldag.

2 Opkomst van klimaatstrijders overtreft alle verwachtingen: 'Ze blijven maar komen'
Wat begon als een whatsappje aan wat klasgenoten, is vandaag een strak georganiseerd
scholierenprotest voor het klimaat. De scholieren hebben alles tot in de puntjes voorbereid,
en dat is maar goed ook. Want de opkomst overtreft hun verwachting met duizenden. 'Heb je
dat gezien? Er komen er nog heel veel aan.'

Kaya Bouma 7 februari 2019, 17:39

Met opmerkingen [lr73]: Woordkeuze: Trend klinkt alsof het komt en gaat

Met opmerkingen [lr74]: Staken voor volwassenen wordt niet gezien als het breken van de regels maar als een recht

Met opmerkingen [lr75]: Negatieve insteek

Met opmerkingen [lr76]: Belangrijke actor

Met opmerkingen [lr77]: Weerlegging van stereotype jongeren die lamlendig zou zijn

Stijn Warmenhoven hupst van het ene been op het andere. 'Het voelt een beetje alsof ik zo een voetbalwedstrijd heb.' De 17-jarige scholier, gestoken in een groen hesje, kijkt uit over het enorme Malieveld dat op een paar plukjes scholieren na nog helemaal leeg is. Het is kwart voor tien donderdagmorgen, over drie kwartier gaan ze beginnen. 'Ik hoop maar dat het goed gaat.'

Met opmerkingen [lr78]: Woordgebruik: kinderlijk

Goed, dat is wat Stijn betreft als de staking rustig verloopt en als de gewenste drieduizend scholieren komen spijbelen voor het klimaat. Fantastisch, dat zou zijn als hij vandaag nog een uitnodiging ontvangt van premier Rutte om over het klimaat te praten. 'Dan hebben we met 6-0 gewonnen.'

De blonde scholier uit Den Haag stond aan de wieg van deze actie voor het klimaat. Geïnspireerd door de massale scholierenprotesten in België stuurde hij een whatsappje aan enkele schoolgenootjes. 'Of ze zin hadden ook iets op poten te zetten?' Een strak georganiseerd protest is het resultaat.

Met opmerkingen [lr79]: Lof voor de jongeren

De twaalf scholieren hebben het tot in de puntjes geregeld. Van groene hesjes voor de organisatie, van tevoren online besteld, tot een uitgekende taakverdeling. De vier jongeren die het in de aanloop naar de demonstratie het best deden voor de camera zijn vandaag de officiële woordvoerders. Weer een andere scholier is aanspreekpunt voor de media, zij dirigeert de journalisten door naar de woordvoerders.

Mediatraining

De jongeren hebben deze week een mediatraining gehad van Milieudefensie. De milieclub heeft hun geleerd te hameren op hun 'kernboodschap', zegt Stijn. 'En om niet boos te worden.'

Dan is er nog een ploegje scholieren dat verantwoordelijk is voor het beantwoorden van vragen die binnenkomen via Instagram. Een ander ploegje gaat over de logistiek. Zij hebben met de gemeente en politie om tafel gezeten, geregeld dat er een podium komt, een muziekinstallatie en een kraampje met chocomelk.

Aan één ding hebben de scholieren niet gedacht: een EHBO-post. De 17-jarige Sindy Rietvink trekt een van de groene hesjes aan z'n mouw. 'Ben ik nou de enige hier met een EHBO-diploma?' De scholier uit Voorhout, die vrijwilliger is bij de reddingsbrigade, heeft voor de zekerheid een linnen tasje met pleisters en pijnstillers meegenomen. 'En Dextro Energy, want er gaat er sowieso één flauwvallen.'

Met opmerkingen [lr80]: Negatieve kant van de organisatie belichten

'Moest van mijn moeder'

Vanuit het Centraal Station is ondertussen een enorme stoet scholieren op gang gekomen. Een van hen, de 13-jarige Olle uit Utrecht, is zijn vrienden kwijt, en zijn telefoon vergeten. 'Is dit het Malieveld?', vraagt hij bij het eerste stuk grasveld dat zich aandient buiten het station. Zijn antwoord op de vraag waarom hij vandaag demonstreert in Den Haag is tweeledig. 'Ten eerste: het moest van m'n moeder. Ten tweede: ik had vandaag Duits.'

Met opmerkingen [lr81]: Benadrukt kinderlijkheid en onverantwoordelijkheid

Met opmerkingen [lr82]: Laat vergeetachtigheid zien, net als vorige alinea (EHBO)

Ook Gijs (14) en Jonathan (15) hebben zo hun redenen. De twee scholieren uit Hoorn torsen een kartonnen bord mee met daarop een foto van zichzelf, hun 06-nummer en de leuze: 'don't fuck up the, world fuck us'. 'Het is allemaal voor het klimaat, zeggen ze grijnzend, 'maar als er hier wat te graaien valt is dat natuurlijk mooi meegenomen'.

Een paar meter verderop, bij het podium, knijpt Damien zijn mede-organisator Romy in de arm. 'Heb je dat gezien? Er komen er nog heel veel aan.' De Haagse scholieren hadden gehoopt op een opkomst van een paar duizend scholieren, het worden er – naar schatting van de NOS - meer dan tienduizend. De drukte is ook te merken op het spoor: de treinen zitten zo vol met scholieren dat reizigers moeten wachten op de volgende trein.

Met opmerkingen [lr83]: Nogmaals nadruk op de hoge opkomst

Om kwart over elf is het tijd voor een mars door Den Haag. Nog een heel gedoe om te regelen, zegt Tom Damen, een van de jongens die verantwoordelijk is voor de logistiek. 'We wilden over het Binnenhof, maar dat mocht niet.' Langs de kant van de weg hebben zich ouders en andere geïnteresseerden verzameld. Als de scholieren voorbij komen, beginnen ze te applaudisseren. De tieners joelen terug.

'CO2, weg ermee!' Ergens halverwege de stoet is Stijn in een lantarenpaal geklommen. Hij scandeert leuzen door een megafoon, onder toezend oog van de politie. 'Dat mocht eigenlijk niet, maar voor effe kon het wel', zegt de scholier met Haagse tongval.

Verdwaasd

Even later blijft hij verdwaasd op een kruispunt staan. 'Ik moet het even op me in laten werken.' Voor zich ziet hij hoe de voorste scholieren alweer het Malieveld bereiken. Achter zich kan hij het eind van de menigte niet zien. Deze weg, zegt Stijn, is normaal heel druk. 'En nu ligt al het verkeer stil. Vanwege ons. Moet je zien: ze blijven maar komen.'

De scholier heeft de laatste nachten weinig geslapen. 'Ik had het zo druk, allemaal interviews.' Vandaag wordt hij de hele dag gevolgd door een cameraploeg. En ja, hij was ook gewoon gespannen of het allemaal wel ging lukken. 'Maar daar voel ik nu helemaal niets meer van.'

Eenmaal terug op het Malieveld klimt hij het podium op. 'Kijk hoe fantastisch jullie allemaal lopen te spijbelen voor het klimaat', roept hij. De scholieren juichen. 'Maar de echte klimaatspijbelars, die zitten dáár. Dat is de regering. Zij moeten nu actie ondernemen.'

En als er niets gebeurt, zegt Stijn als hij het podium weer af is, dan gaan ze volgende week weer actievoeren. De organisatie hebben ze in elk geval alvast op orde.

Met opmerkingen [lr84]: Positief over de organisatie van de mars

3 350 wetenschappers steunen klimaatspijbelars in open brief

Een groep van 350 wetenschappers steunt de scholieren die vandaag van school wegblijven om aandacht te vragen voor klimaatproblematiek. Dat schrijven zij in een open brief, die is ondertekend door onder meer milieu- en klimaatexperts als Jan Rotmans, André Faaij en Louise Vel.

Met opmerkingen [lr85]: Actoren: belangrijke intelligente mensen steunen de actie

Redactie7 februari 2019, 7:58

De brief in de krant Trouw, getiteld 'Klimaatakkoord: tijd voor politiek leiderschap!', wijst op een recent rapport van het VN-klimaatpanel IPCC. Daarin staat dat de Parijse klimaatdoelen die in 2016 werden ondertekend, niet zullen worden gehaald. 'Dat is geen doemdenken, maar louter gebaseerd op de feiten', aldus de wetenschappers. Zij willen de scholieren een hart onder de riem steken: 'Hun boodschap klopt.'

Actievoeren door lessen te missen kan volgens de ondertekenaars kracht worden bijgezet door iedereen, ook mensen die niet demonstreren: 'Elk individu telt en kan een grote impact genereren. Door bijvoorbeeld minder vlees te eten, minder te vliegen en minder energie te verspillen.'

Het kabinet is minder blij met de actie van de scholieren. VVD-minister Eric Wiebes (Economische Zaken en Klimaat) zegt dat scholieren '**op school meer leren dan op het Malieveld**. **Minister Arie Slob van Onderwijs zou liever hebben dat scholieren buiten schooltijd demonstreren**. De leerplicht gaat voor actievoeren, vindt hij. Of van **spijbelen officieel sprake zal zijn vandaag**, ligt eraan of scholen de actie aanmerken als 'aansluitend bij het onderwijsprogramma' of niet.

Met opmerkingen [lr86]: Belangrijke actor

Wiebes zegt dat Nederland het klimaatbeleid voor 2020 op orde zal krijgen, maar de wetenschappers zijn het daar niet mee eens. Het Klimaatakkoord voor de jaren 2030 en 2050 voldoet ook nog niet, aldus de brief, die pleit voor een CO2-belasting voor grote bedrijven. 'Klimaatmaatregelen zijn economisch gezien voordeliger dan de kosten van klimaateffecten.'

In België scharden meer dan 3.400 wetenschappers zich onlangs achter duizenden scholieren die de straat opgingen voor strengere maatregelen tegen klimaatverandering. In totaal demonstreerden in België tot nu toe zo'n 35.000 leerlingen.

4 **Klimaatspijbelaar: 'Mark Rutte kijkt tijdens klimaatdebatten alleen maar op zijn telefoon'**
Vandaag protesteren Nederlandse scholieren op het Malieveld voor het klimaat. De Volkskrant vraagt aan de klimaatspijbelaars wat hen bezield. 'Ik hoop dat heel Nederland ziet dat kleine dingen een groot verschil maken.'

Marieke de Ruiter 7 februari 2019, 10:49

Melanie de With (15), Nadia Charif (14) en Pamela van Roon (13) van het Maas College in Den Haag

Melanie: '**We zijn hier echt niet om vrij te zijn van school. Ik had liever in de klas gezeten, daar is het tenminste lekker warm.**'

Pamela: 'Ik had ook **best leuke vakken vandaag, gym en scheikunde.**'

Met opmerkingen [lr87]: Haalt stereotype onderuit van jongeren die school haten

Melanie: '**Toch zijn hier omdat we onze stem willen laten horen.**'

Met opmerkingen [lr88]: Laat zien dat de jongeren zowel school als klimaat belangrijk vinden

Nadia: 'We willen er deel van uitmaken, **het is toch onze toekomst**. Wij proberen duurzaam te zijn. **We douchen korter en scheiden afval. Al vergeet ik het soms wel.**'

Melanie: 'Ik mag maar 10 minuten douchen van mijn ouders.'

Pamela: '**Wow, ik ben alleen al 10 minuten bezig met mijn haren wassen!**'

Veganistische activist Merlijn Remming: 'Als je geen vlees eet is dat beter voor het milieu'
Beeld de Volkskrant

Merlijn Remmig (16) van het Grafisch Lyceum Utrecht

'Ik ben een veganistische activist. Normaal protesteer ik voor dierenrechten maar vandaag voor het klimaat. Het heeft eigenlijk ook allemaal met elkaar te maken, want als je geen vlees eet is dat beter voor het milieu. De regering doet niks, **Mark Rutte kijkt tijdens klimaatdebatten alleen maar op zijn telefoon**. De regering heeft ook aandelen in de

vervuilende bedrijven. Ik verwacht niet dat er vandaag iets gaat veranderen, maar **het is symbolisch dat ik hier sta. Ik hoop dat het mensen aan het denken zet.**

Berber Neef (17) van Thorbecke in Capelle aan den IJssel, kwam naar Den Haag met de metro

‘Save the earth, it’s the only planet with chocolate’, staat op mijn bord. Ik wil daarmee zeggen dat **het klimaat voor iedereen belangrijk is. Iedereen houdt van chocola toch?** Ik hoop dat heel Nederland vandaag kan zien dat kleine dingen een groot verschil maken. Twee dagen minder vlees eten scheelt al. Dat doen wij thuis ook, we scheiden ook afval. Op mijn school is niks gedaan met de staking, maar **mijn ouders vonden dat ik zeker moest gaan dus ze hebben me ziek gemeld.**’

Met opmerkingen [lr89]: Woordgebruik: kinderlijk maar vastberaden

Luc Nguyen (17) van het Theresialyceum in Tilburg is met een groep klasgenoten met de trein naar Den Haag gekomen

‘**We kunnen nog niet stemmen dus we voelen ons ongehoord.** Vandaag willen we laten zien dat we om het klimaat geven. **Het gaat om onze toekomst, we zijn er meer mee bezig dan de oude mensen in de politiek.** Ik probeer wel duurzaam te leven maar het is heel moeilijk. **De politiek zou het makkelijker moeten maken om duurzame keuzes te maken. Nu weet je vaak niet wat de bron is en hoe het wordt geproduceerd.**’

Met opmerkingen [lr90]: Jongeren mogen niet stemmen dus ze nemen het heft in eigen hand

Mila Splinter (14) met broertje Jurre (12) van het Da Vinci College Kagerstraat in Leiden

Mila: ‘Ja klimaat speelt wel een rol in onze opvoeding. We hebben zonnepanelen en wij zijn vegetariër, al eet onze vader soms nog wel vlees. **We zijn geen klimaatspijbelers maar stakers,** want we hebben toestemming van school.’ Jurre: ‘Het is echt niet erg om een dag school te missen, want we gaan al elke dag.’ Mila: ‘**Als het moet staan we hier elke week, totdat de politiek echte stappen neemt. Zoals minder fossiele brandstoffen en palmolie.**’

5 ‘**Deze week geen klimaatstaking**’, scholieren gaan praten met premier Rutte

De klimaatstakers voeren deze week geen actie. De scholieren achter het spijbelprotest gaan dinsdagmiddag eerst in gesprek met premier Rutte en minister Wiebes.

Marieke de Ruiter 11 februari 2019, 13:27

‘Deze week geen staking!’ postte Youth of Climate NL, het account van de organisatoren van de klimaatstaking, zondagmiddag op Instagram. De Haagse scholieren van de Daltonschool zijn door premier Rutte en minister Eric Wiebes uitgenodigd voor een gesprek. **Daarmee is het doel van het eerste klimaatprotest van afgelopen donderdag behaald.**

Het gesprek vindt dinsdagmiddag plaats op het ministerie van Algemene Zaken. Hoewel Rutte aanvankelijk liet weten dat de klimaatspijbelers niet meer actie konden vragen van de politiek, twitterde hij vrijdagmiddag dat hij de organisatoren zou uitnodigen voor een gesprek, weliswaar na schooltijd. Zes scholieren van Youth for Climate gingen op die uitnodiging in.

Inpakken

Op Instagram krijgt de beslissing om de actie voor deze week te staken veel lof. Maar er is ook kritiek: **de organisatie zou zich laten inpakken door de politiek.** Volgens Stijn Warmenhoven (17), die aan de wieg stond van het klimaatprotest, hoeven critici zich geen zorgen te maken. ‘Ik snap dat mensen denken dat we ons laten inpakken, maar dat doen we

niet. **We gaan proberen om het gesprek naar ons toe te trekken. Als dat niet lukt, gaan we binnenkort gewoon weer staken.**'

De zes scholieren hebben **nog geen eisen geformuleerd voor de politiek**. Ze gaan het gesprek 'open' in. Wel vindt Warmenhoven dat Rutte en Wiebes toezeggingen moeten doen om de klimaatdoelen te behalen. 'Met dit getreuzel gaan we het niet halen, dus **ze hebben een schop onder de reet nodig**. Die gaan wij hopelijk geven.'

Afgelopen donderdag verzamelden meer dan tienduizend scholieren zich onder schooltijd op het Malieveld in Den Haag om actie te voeren voor strengere klimaatmaatregelen. **Die opkomst overtrof alle verwachtingen.**

6 Susan Neiman vindt de klimaatspijbelars 'absolutely wonderful'

Scholieren die spijbelen voor een beter klimaat? Prachtig. Maar juist volwassenen die al weten hoe moeilijk idealen te bereiken zijn, moeten blijven streven naar een betere wereld, vindt de Amerikaanse filosoof Susan Neiman.

Peter Giesen 15 februari 2019, 19:39

Susan Neiman Beeld Waldthausen Marlana

Op haar somberste dagen overweegt Susan Neiman weleens de handdoek in de ring te gooien, zich terug te trekken in een huisje in de natuur, afgeschermd van het wereldnieuws dat haar zo vaak deprimeert. **Maar dan is er altijd weer hoop, zoals de scholieren die voor het klimaat staken.**

'Absolutely wonderful', zegt ze. **'Absolutely wonderful. Ik heb een nichtje dat pas 15 is, maar al heel erg betrokken bij de Duitse demonstraties. Het is belachelijk om te zeggen dat deze jongeren worden geïnctrineerd door leraren en ouders. Ze hebben zich er echt in verdiept, ze onderwijzen andere kinderen en ze zijn beter geïnformeerd dan menige volwassene.'**

Neiman spreekt maandag in Nijmegen over het thema 'Waarom zou je volwassen worden?', waarover ze in 2014 een gelijknamig boek schreef. We leven in een Peter Pan-cultuur, betoogt ze. Veel mensen willen eeuwig jong blijven, volwassen zijn is saai, flets, uitgeblust. **Ze geven de dromen en idealen van hun jeugd op, als ze merken dat de wereld veel ingewikkelder in elkaar zit dan ze in hun jeugdige enthousiasme dachten.** 'Sluit de wereld niet aan bij je idealen? Jammer voor de idealen', schrijft Neiman.

Zo ontstaat een curieuze samenleving waarin volwassenen de hele dag met iPhones en ander speelgoed in de weer zijn. **terwijl idealisme als iets kinderachtigs wordt gezien. Ideaal voor de machthebbers, aldus Neiman, al die mensen die zich zoet laten houden met brood en spelen.** In plaats daarvan stelt ze een andere manier van volwassen zijn voor. **Een echte volwassene blijft volgens haar streven naar een betere wereld, in de volle wetenschap dat zijn idealen moeilijk te realiseren zijn.** Een volwassene accepteert de spanning tussen de wereld zoals zij is en de wereld zoals zij zou moeten zijn.

Zelf is Susan Neiman altijd trouw gebleven aan de idealen van haar jeugd. Op haar 13de demonstreerde ze voor de eerste keer, tijdens de begrafenis van Martin Luther King in haar geboorteplaats Atlanta. Ze was een rebelse tiener, die op haar 14de van school ging, in een commune ging wonen en bij de protestbeweging tegen de oorlog in Vietnam betrokken

Met opmerkingen [lr91]: Agency: jongeren verdiepen zichzelf actief in klimaatveranderingen.

raakte. In 1969 maakte ze het festival van Woodstock mee, de drie dagen van peace and music die het hoogtepunt van de hippiecultuur vormden. 'Het is leuk om te zeggen dat ik er bij was, maar ik vond er niets aan. Het was regenachtig, modderig, koud, er was te weinig eten en er waren te weinig toiletten.'

Uiteindelijk werd ze een succesvolle filosoof, vooral bekend om haar toegankelijke boeken over de Verlichting. Tegenwoordig woont ze in een Berlijn, in een mooi appartement aan een kanaal in Kreuzberg, een buurt waar de alternatieve sjieke naadloos overloopt in de multiculturele middenstand.

Is het voor jongeren tegenwoordig moeilijker om idealistisch te zijn?

'Veel moeilijker. Wij geloofden in een stralende toekomst. Als we maar een paar dingen veranderden, zou het allemaal goed komen. Tegenwoordig ken ik geen enkele jongere die een prachtig beeld van de samenleving ziet zoals die zou kunnen zijn. **Ze zien een toekomst die ze angst aanjaagt. Klimaatverandering, nationalisme, mondiaal kapitalisme.'**

Hebben jongeren reden om boos te zijn op uw generatie? Is die niet verantwoordelijk voor de huidige problemen?

'Ze hebben wel enige reden om boos te zijn op ons, want wij begrepen niets van macht. Wij begrepen helemaal niet dat het kapitalisme ons streven naar vrijheid zou gebruiken om spijkerbroeken en muziek te verkopen. Toch vind ik het kortzichtig om te zeggen dat de beweging van de jaren zestig geen succes heeft gehad. Er is heel veel gebeurd: gelijke rechten voor zwarten in de Verenigde Staten, de beweging tegen het kolonialisme, rechten voor vrouwen en lhb'ters. Mijn favoriete voorbeeld: tijdens de oorlog in Vietnam was het gemakkelijk om de dienstplicht te ontlopen door net te doen of je homo was. Pas sinds Obama mogen homo's in het Amerikaanse leger dienen. Alles wat je moest doen was een paar karikaturale homogebaren maken. Toch ken ik niet één man die zich destijds als homo heeft voorgedaan. Ik ken wel mannen die in de gevangenis belandden wegens dienstweigering of die in ballingschap in het buitenland zijn gaan wonen. Niet een van die linkse mannen deed zich als homo voor, omdat ze allemaal bang waren voor flikker te worden aangezien. En moet je nu kijken: zelfs in conservatieve landen als Ierland, Spanje of de VS bestaat het homohuwelijk. Het is belangrijk om te zien dat we op sommige fronten wel degelijk vooruitgang hebben geboekt. Dat houdt ons aan de gang.'

Neimans oeuvre is een verdediging van de Verlichting, in het bijzonder van haar intellectuele held, de 18de-eeuwse Duitse filosoof Immanuel Kant. In *Waarom zou je volwassen worden?* beschrijft zij de stadia die een mens doorloopt, in een aan Kant ontleend schema. **Het kind is dogmatisch en gelooft in absolute waarheden. Fundamentalisten blijven ideologisch in de kindertijd hangen.** Als de wereld niet volkomen zinvol is en overeenkomt met hun ideeën, beschouwen zij haar als verdoemd.

Daarna volgt de scepsis van de adolescent die alles in twijfel trekt wat volwassenen hem vertellen. Die scepsis is een noodzakelijke fase in de vorming van een kritische geest en kan de aanzet geven tot jeugdig idealisme, maar volgens Neiman **blijven veel mensen tegenwoordig in een puberaal negativisme hangen.** Ze geloven nergens meer in, **elk ideaal wordt meteen 'ontmaskerd' als hypocriet of onrealistisch.** Deze houding is kenmerkend voor de huidige samenleving, gelooft Neiman. Veel mensen vluchten in een gedachteloos consumentisme dat de machthebbers goed uitkomt.

Een volwassene overwint de scepsis van de adolescent. Hij voert 'permanent een hachelijke balanceract uit', schrijft Neiman. Die vereist dat je resoluut onder ogen ziet dat je nooit de wereld zult krijgen die je wenst, maar tevens blijft weigeren met minder genoeg te nemen.

'Kant zegt dat de rede twee claims op ons legt: we moeten uitvinden hoe de wereld is en we moeten uitvinden hoe de wereld zou moeten zijn. Wat Kant uniek maakt, is dat hij beide doelstellingen even serieus neemt. Voor de meeste filosofen, voor de meeste mensen, is het tegenwoordig heel gewoon om alleen een verklaring te geven voor de wereld zoals zij is. De rest, dat zijn dromen, wensen, utopieën. Maar Kant zegt: nee, de rede heeft ook de plicht om zich voor te stellen hoe de wereld zou kunnen zijn. In feite kun je de werkelijkheid ook helemaal niet beschrijven zonder je voor te stellen hoe ook een andere wereld zou kunnen bestaan. Waarom zijn mensen dakloos? Omdat er nu eenmaal daklozen zijn, is geen antwoord. Als je dakloosheid probeert te verklaren, denk je eigenlijk vanzelf: is er ook een wereld zonder daklozen mogelijk? Voor Kant was het de essentie van het mens zijn, om zulke vragen te stellen, ook als je ze niet kunt beantwoorden.'

Tegenwoordig worden idealisten vaak omschreven als Gutmensch.

'Hebben jullie dat woord ook al opgepikt? My God! Cynisme is tegenwoordig standaard. Mensen worden in verlegenheid gebracht als ze als idealist worden gezien. Mijn boek over het kwaad heeft beter verkocht dan mijn boek over morele helderheid. Het kwaad is cool, goedheid niet.'

Komt dat omdat veel mensen hun geloof in vooruitgang hebben verloren?

'De vraag is wat eerst komt. Hebben we misschien de hoop verloren omdat het uncool is om hoop te koesteren?'

Goede bedoelingen kunnen slechte gevolgen hebben.

'Slechte bedoelingen ook! En soms kunnen slechte bedoelingen zelfs goede gevolgen hebben. Maar is dat een excuus om op je handen te blijven zitten?'

Idealisten worden vaak als hypocriet gezien. Ze demonstreren voor het klimaat om vervolgens het vliegtuig te nemen.

'Het is wel een teken van persoonlijke integriteit to practice most of what you preach. Zelf eet ik nog maar een paar keer vlees per maand. Wat vliegen betreft, mea culpa. Ik moet vaak naar bestemmingen die niet zo gemakkelijk per trein zijn te bereiken, dus het vliegen ga ik niet helemaal opgeven.

'Maar wat mij dwars zit, is dat zulke verwijten vaak komen van mensen die zeggen: je bent moeder Teresa of je bent hypocriet. Je wijdt je helemaal aan het verbeteren van de wereld of alles wat je voorstelt is belachelijk. Dat is een manier van ondermijnen die ik gevaarlijk en cynisch vind. Er zijn natuurlijk heiligen: mensen die geen ijsje kopen, omdat je voor hetzelfde geld een muskietennet voor iemand in de Derde Wereld kunt bestellen. Ik ben er niet zeker van dat je hiernaar moet streven. Ik ben geen asceet, ik houd van schoonheid en plezier. Maar vervolgens zeggen sommige mensen: omdat je een ijsje koopt, ben je hypocriet en mag ik rustig duizend dollar aan een etentje spenderen. Tussen deze twee extremen is een leven mogelijk dat iets teruggeeft aan de wereld.'

Is het gelukzalige consumentisme niet over zijn hoogtepunt heen?

‘Are you kidding? Iedereen praat nog altijd over economische groei. Dat is geen groei op de manier waarop een baby of een boom groeit, maar gewoon het produceren van nog meer shit. Er is geen regering ter wereld die deze fundamentele premisse ter discussie stelt.’

Toch hoor ik steeds meer kritiek op het liberalisme, de markt, globalisering. En het nationalisme praat meer over identiteit dan over economie. Misschien is het streven naar een homogene, witte gemeenschap ook wel een vorm van idealisme, ook al is het een vorm die u en ik niet zo kunnen waarderen.

‘Waren de nazi’s idealistisch?’

Op hun geperverteerde manier. Ze droomden in elk geval van een andere, in hun ogen betere wereld.

‘Hitler wilde Lebensraum. Meer ruimte voor je eigen stam, is dat idealistisch?’

Nee, maar wat ik bedoel: nationalisten zijn kritisch op de macht en zoeken naar een verbondenheid en sociale cohesie die zij niet vinden in de samenleving.

‘Dat is inderdaad een probleem van de huidige samenleving. Sinds het communisme is verdwenen, betekent internationalisme mondiaal neoliberalisme. Een wereld waarin alles er hetzelfde uitziet en iedereen dezelfde producten gebruikt. En vooral een wereld waarin alles buiten je controle ligt. Ik maak me druk over de wapenindustrie, maar ik heb geen flauw idee waar ik de hefboom van de macht kan vinden waarmee ik de wapenindustrie zou kunnen ondermijnen. Hetzelfde geldt voor andere industrieën.

‘Zelfs in mijn eigen straat zie ik het: winkels waarvan je de eigenaar kent, laatst nog een heel goede Turkse kleermaker, maken plaats voor filialen van nationale of internationale ketens. Je kunt de krachten die daar achter zitten niet beheersen. Dat veroorzaakt een heel reëel gevoel van vervreemding. Maar dat richt zich niet op de macht, maar op de machtelozen, de vluchtelingen en migranten die hier naartoe komen.’

Waarom zou je volwassen worden? eindigt met een lofzang op het ouder worden. Ten onrechte wordt de jeugd als de mooiste periode van het leven gezien, zegt Neiman. Dat legt een enorme druk op jongeren: ze moeten het nú doen, nú van het leven genieten, alles eruit halen wat erin zit. Voor je het weet ben je zo’n saaie volwassene.

Naarmate je ouder wordt, lever je natuurlijk aan verwondering in. Je kunt niet meer eindeloos met een sleutelbos spelen, zoals een baby, je mist de opwinding van de eerste liefde van een adolescent. Maar daar staat veel tegenover, zegt Neiman: verdieping, overzicht, oordeelsvermogen, vrede met jezelf. Volgens onderzoek zou het leven als een U-Bocht verlopen. Mensen worden minder gelukkig als ze ouder worden, maar gemiddeld ligt er rond het 46ste levensjaar een omslagpunt, waarna het levensgeluk weer toeneemt.

Neiman: ‘Op microniveau, mijn eigen leven, gaat het goed met me, maar op macroniveau ben ik gedeprimeerd over het nieuws. Laatst sprak ik een vrouw die zei: ik word nu 60, het is tijd om mijn verantwoordelijkheid voor de wereld op te geven, laat de jongeren het nu maar overnemen. Ik ben nu 63, ik geloof niet dat het goed is om die verantwoordelijkheid op te geven.’

Die verantwoordelijkheid moet toch door alle generaties gedeeld worden?

‘Precies. Dat was ook de reden dat ik het boek schreef. We moeten actief en verantwoordelijk blijven tot we omvallen. Maar ik heb vrienden die zeiden: denk jij dat het nog mogelijk is om iets te veranderen aan de wereld? Wij gaan gewoon van ons pensioen genieten in Zuid-Frankrijk. Op mijn slechtste dagen, als ik gedeprimeerd ben door het nieuws, denk ik daar ook weleens over. Ik denk nog steeds dat het onverantwoordelijk is, maar ik heb een ander perspectief dan jonge mensen die de wereld zien verkrumelen. Misschien worden zij tot activisme gedwongen omdat onze generatie het verpest heeft.’